

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Προοπτικές Ανάπτυξης
Τουρισμού σε
Προστατευόμενες
Περιοχές

Α.Τ.Ε.Ι ΠΕΙΡΑΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (Παράρτημα
Σπετσών)

Καρανάσιου Μαρία
Αριθμός Μητρώου 26

Επιβλέπων καθηγητής:
Μυλωνόπουλος Δημήτρης

Φεβρουάριος 2010

Το ερέθισμα για την έρευνα της παρούσης εργασίας προήλθε από μία, μέχρι ένα βαθμό, ευαισθητοποίηση που επικρατεί τα τελευταία χρόνια, σχετικά με το θέμα του περιβάλλοντος. Δυστυχώς σε σχέση με άλλα γεγονότα που αφορούν τον κόσμο, την Ευρώπη όπως και τη χώρα μας το θέμα της περιβαλλοντικής υπευθυνότητας, και το κατά πόσο την εντάσσουμε στην καθημερινότητά μας, είναι ένα ζήτημα το οποίο φτάνει στα όρια της αδιαφορίας ειδικά όταν τοποθετείται χρονικά στην περίοδο των διακοπών. Ταυτόχρονα, πολλοί φορείς, κυβερνήσεις και οργανισμοί λαμβάνουν μέτρα με την ελπίδα πως θα υπάρξει και μία αναμενόμενη ανταπόκριση από το ευρύ κοινό. Στις μέρες μας οι επιστήμονες πιέζουν την κοινότητα να ενημερώσει τους πολίτες και να προχωρήσει σε προληπτικά μέτρα ώστε να σταματήσει η αδράνεια που επικρατεί σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος.

Η διαδικασία που ακολουθήθηκε ήταν σχετική με μελέτη βιβλίων αντιστοίχου ύφους και περιεχομένου, όπως και ιστοσελίδες υπουργείων (Τουριστικής Ανάπτυξης, Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε), ιστοσελίδες παγκόσμιων οργανώσεων όπως και Ευρωπαϊκών, καθώς και έρευνα και μελέτη σχετικών κειμένων και άρθρων, επίσης μέσω Διαδικτύου. Δεν έλειψαν και ορισμένες μελέτες καθηγητών.

Από πηγή σε πηγή τηρήθηκε μια διαδικασία αποτελεσματικού συνδυασμού σχετικών, μεταξύ τους, θεμάτων καθώς και διεξοδική μελέτη διάκρισης, ώστε να αποφευχθούν, κατά το δυνατόν, περιττές επαναλήψεις.

Διεξήχθη εξέταση αρκετών πηγών, μερικές εκ των οποίων απορρίφθηκαν λόγω φτωχού και ορισμένες φορές δυσνόητου περιεχομένου.

Ο μόνος αρνητικός παράγοντας που παρουσιάστηκε κατά την διαδικασία συγκρότησης της εργασίας ήταν το απαιτούμενο χρονικό διάστημα για την απόδοση της ξένης βιβλιογραφίας στα ελληνικά.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
SUMMARY.....	6
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	9
1.1 Η σχέση τουρισμού - περιβάλλοντος	9
1.2 Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την ανάπτυξη του τουρισμού.....	10
1.3 Η αρνητική επίδραση του ανθρώπινου παράγοντα στα οικοσυστήματα	11
1.4 Η ανάγκη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΑΕΙΦΟΡΙΑ & ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	14
2.1 Συσχετισμός των δύο εννοιών.....	14
2.1.1 Αειφορία	14
2.1.2 Βιώσιμη ανάπτυξη.....	16
2.1.3 Agenda 21 – Εργαλείο αποφάσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	18
3.1 Γενικά.....	19
3.2 Το άρθρο 24 του Συντάγματος του 1975	19
3.3 Η ισχύουσα νομοθεσία για τις προστατευόμενες περιοχές	20
3.4 Εννοιολογικοί προσδιορισμοί για την κατανόηση της οδηγίας (92/43/εοκ).....	24
3.5 Το δίκτυο NATURA 2000.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΟΡΙΣΜΟΣ & ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	27
4.1 Προσδιορισμός του όρου «Προστατευόμενη Περιοχή».....	27
4.2 Σύντομη ιστορική αναδρομή για τις προστατευόμενες περιοχές	28
4.3 Προστατευόμενες περιοχές στην Ελλάδα.....	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ/ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΟΥΝ ΣΤΗ ΣΩΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	30
5.1 WCPA – World Commission on Protected Areas.....	30
5.2 IUCN – International Union for the Conservation of Nature	30
5.3 UNEP – World Conservation Monitoring Centre	31
5.4 GREENPEACE.....	31
Η θέση της Greenpeace για τις προστατευόμενες περιοχές	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	33
6.1 Ορισμός του εναλλακτικού τουρισμού	33
6.2 Η ροπή προς τις νέες μορφές τουρισμού	35
6.3 Σύγκριση Εναλλακτικού και Μαζικού τουρισμού	36
6.4 Φορείς εναλλακτικού τουρισμού	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ & ΠΑΡΕΜΦΕΡΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ	41
7.1.1 Προσδιοριστικά στοιχεία.....	41
7.1.2 Το φαινόμενο του οικοαγροτουρισμού	44
7.2 Οικοτουρισμός και βιώσιμος τουρισμός.....	45
7.3 Ecoforestry- Οικοδασία	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ Η' ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	46
8.1 Προσεγγίσεις της έννοιας του οικοτουρισμού.....	46
8.1.1 Το φαινόμενο «ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ»	46
8.1.2 Οι στόχοι του οικοτουρισμού	46
8.1.3 Οφέλη από την ανάπτυξη του οικοτουρισμού	50
8.2 Οι δέκα (10) εντολές του οικοτουρισμού.....	52
8.3 Μορφές οικοτουρισμού	52
8.4 Το προφίλ του επισκέπτη - τουρίστα	54
8.5 Παράγοντες που οδήγησαν στην ανάπτυξη του οικοτουρισμού	55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9^ο ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ & ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	57
9.1 TheNatureConservancy – Η προστασία της φύσης.....	57
9.2 Η οργάνωση USAID – Η βοήθεια των Η.Π.Α.....	59
9.3 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο).....	60
9.3.1 Η συμβολή των Μ.Κ.Ο.	60
9.3.3 Η παρουσία των Μ.Κ.Ο. στην Ελλάδα.....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10^ο ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ & ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	62
10.1 Η συνύπαρξη μιας οικολογικά ευαίσθητης περιοχής με τον ανθρ.παράγοντα	62
10.2 Η εφαρμογή του οικότουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές.....	63
10.3 Αξιολόγηση των προοπτικών ανάπτυξης οικότουρισμού σε προστ. περιοχές.....	64
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11^ο ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ	66
A. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ - ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ.....	67
11.1 Αλόνησος	68
11.2 Η ιδιόμορφη φύση της Αλονήσου	69
11.3 Το εθν. Θαλάσσιο πάρκο Αλονήσου & Βόρειων Σποράδων	72
11.4 Ο φορέας διαχείρισης του πάρκου	73
11.5 Η οργάνωση Mom	75
11.6 Η εφαρμογή συστήματος ελέγχου στην Αλόνησο.....	76
11.7 LIFE/ΦΥΣΗ – Ελλάδα (Μεσογειακή Φώκια)	77
B. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ - ΖΑΚΥΝΘΟΣ	78
11.8 Ζάκυνθος – Χελώνες CarettaCaretta	78
11.9 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Ζακύνθου	81
11.10 Ο φορέας διαχείρισης του πάρκου	81
11.11 Η στάση της τοπικής κοινωνίας για την ίδρυση του πάρκου.....	84
11.12 Η εφαρμογή συστήματος ελέγχου στη Ζάκυνθο	84
11.13 Greenpeace – Πρόταση για θαλάσσια καταφύγια	85
Γ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ - FUTOURISM	86
11.14 Το πρόγραμμα Futourism.....	86
11.15 PΑRKοΜΟΤΙΟΝ - Θεσσαλία	88
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	90
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΓΛΩΣΣΑΡΙ	94

Με την πάροδο του χρόνου παρατηρείται μία συνεχόμενη προσπάθεια από διάφορους φορείς να προστατεύσουν το περιβάλλον, όμως αυτό το έργο δεν παύει να αντιμετωπίζει παρεμβολές από την ακατάπαυστη εκμετάλλευση του περιβάλλοντος από τον ίδιο τον άνθρωπο.

Η προστασία του περιβάλλοντος δεν θα μπορούσε να είναι εφικτή όμως, χωρίς να γνωρίζουμε δύο βασικές έννοιες οι οποίες αντικατοπτρίζουν μία υγιή ανάπτυξη υπό το καθεστώς της οποίας επιτυγχάνεται η ανάπτυξη του τουρισμού με όρους φιλικούς προς την φύση. Οι δύο βασικές έννοιες είναι η αειφορία και η βιώσιμη ανάπτυξη, οι οποίες συνάδουν στην μη ασύδοτη χρήση των πόρων.

Μετά από μία καταμέτρηση των οικολογικών καταστροφών και παράλληλα παρατηρώντας την αύξηση του πληθυσμού και τα αποτελέσματα από την πρόοδο της τεχνολογίας, το 1975 ψηφίζεται το σύνταγμα μέσα στο οποίο συμπεριλαμβάνεται το άρθρο 24 το οποίο και θεμελιώνει την θέσπιση των προστατευόμενων περιοχών, οι οποίες είναι το κύριο θέμα της παρούσας εργασίας.

Στη συνέχεια, γίνεται μία παρουσίαση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, δίνοντας έμφαση σε αυτή του οικοτουρισμού καθώς έχει άμεση σχέση με την ανάπτυξη του τουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές.

Με λίγα λόγια, μέσα από την βιβλιογραφική έρευνα που διεξήχθη για την δόμηση της εργασίας, προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο τουρισμός μπορεί να ενσωματωθεί σε ένα προστατευόμενο περιβάλλον χωρίς να φέρει αρνητικές επιπτώσεις, με την μορφή του οικοτουρισμού, ο οποίος τηρεί τις προϋποθέσεις για μία βιώσιμη ανάπτυξη.

Στο τελευταίο μέρος της εργασίας, γίνεται παρουσίαση κάποιων προστατευόμενων περιοχών και πιο συγκεκριμένα των θαλάσσιων πάρκων της Ελλάδας όπου όσα αναπτύχθηκαν στο θεωρητικό, πλέον τίθενται σε εφαρμογή στις περιοχές αυτές. Ταυτόχρονα, παρουσιάζονται και κάποιες άλλες περιπτώσεις όπου έμπρακτα ο τουρισμός προσδίδει θετικά αποτελέσματα κατά την ανάπτυξή του.

S ummary

Through years, a continuous effort is being observed coming from several bodies in order to protect the environment, but it seems that this effort is dealing with interferences because human himself is taking advantage of the environment with a non – stop rhythm.

The protection of the environment could not be possible either way without having knowledge of two basic meanings that reflect a healthy development under which it is possible to grow tourism with friendly terms for the environment. These two basic meanings are called sustainability & sustainable development and they can both result to an immune use of the resources.

After counting the ecological disasters and meanwhile observing the population increase and the results of the technological progress, the Constitution of 1975 was voted, including the 24th article that founds the down of protected areas, a subject concerning this project.

Furthermore, in this project you may also find a presentation of the alternative forms of tourism, with a more detailed approach on the form of ecotourism, because it is directly connected to the development of tourism in protected areas.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Μ.Κ.ΟΜη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Ε.Ο.ΤΕλληνικός Οργανισμός Τουρισμού

Π.Ο.ΤΠαγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού

Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕΥπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων

A.S.T.A American Society of Travel Agents

E.C.E.A.T European Center of Eco-Agro tourism

IUCN International Union for the Conservation of Nature

N.C (the) Nature Conservancy

N.G.O'SNon Government Organizations

U.N.E.S.C.O United Nations Educational, Scientific & Cultural Organization

USAID United States Aid

WTOWorld Tourism Organization

WDPA World Database of Protected Areas

Εισαγωγή

Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, όπου η βιωσιμότητα του περιβάλλοντος και οι μηχανισμοί αυτοσυντήρησης του βρίσκονται σε μία περίοδο ύφεσης, το ανθρώπινο γένος προχωρά στη θέσπιση νόμων που θα έχουν την ιδιότητα να συμμορφώσουν τον κάθε πολίτη και να του προσφέρουν περιβαλλοντική εκπαίδευση και κυρίως συνείδηση.

Η βιομηχανία του τουρισμού, γνωστή και ως μια μεγάλη πηγή εσόδων, είναι ταυτόχρονα και μία αιτία επιβάρυνσης του φυσικού περιβάλλοντος. Σύμφωνα με τα ληφθέντα μέτρα μετά την θέσπιση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ο τουρισμός τίθενται σε περιοριστικά μέτρα, δηλαδή ουσιαστικά συντελείται μία προσπάθεια μείωσης του φαινομένου του μαζικού τουρισμού και δίνεται έμφαση σε εναλλακτικές μορφές με άμεσο σκοπό τους να προφυλάσσουν το περιβάλλον.

Οι προστατευόμενες περιοχές αναγνωρίζονται ως μία ελπίδα ότι η ευάλωτη ιδιοσυγκρασία των φυσικών πόρων δύναται να συνυπάρξει με την ιδιόμορφη φύση του ανθρώπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1.1 Η σχέση τουρισμού – περιβάλλοντος

Η σχέση τουρισμού και περιβάλλοντος είναι μια ιδιάζουσα σχέση. Ναι μεν, έχει αφυπνισθεί η οικολογική συνείδηση μάζας ανθρώπων τα τελευταία χρόνια και παρατηρείται δραστηριοποίηση εθνικών φορέων, ειδικών οργανισμών και οργανώσεων προστασίας του περιβάλλοντος για τη διάσωσή του, παρ' όλα αυτά η τουριστική ανάπτυξη σε όλο τον πλανήτη μπορεί να οδηγήσει σε μια ή περισσότερες από τις ακόλουθες παρενέργειες:

- Να απαιτούνται συνεχώς νέοι χώροι, με επικρατέστερους τους δασικούς, λόγω τουριστικών εγκαταστάσεων
- Ρύπανση του υγρού φυσικού στοιχείου(θάλασσες, ποτάμια, λίμνες) με αιτία τα απόβλητα τουριστικών μονάδων και της συνεχώς αυξανόμενης διακίνησης τουριστών
- Μόλυνση του αέρα εξαιτίας των αερομεταφορών που επεκτείνονται και του συγχρωτισμού των αιθέρων τα τελευταία χρόνια
- Οποιοδήποτε είδος μόλυνσης και ρύπανσης του περιβάλλοντος λόγω μαζικής χρήσης χώρων που χρησιμοποιούνται για λογαριασμό του τουρισμού, οποιοδήποτε είδος φθοράς αρχαιολογικών και θρησκευτικών μνημείων

Φυσικά, τα ανωτέρω αποτελούν αποτέλεσμα περιπτώσεων αδιαφορίας των κρατών, αδράνειας των σχετικών φορέων και αδιαφορίας των τουριστών, κάτι το οποίο αποτελεί δυστυχώς ένα συχνό φαινόμενο. Μην αψηφούμε μάλιστα ότι κύριος παράγοντας είναι και η Παιδεία, και εφόσον λείπει η Παιδεία εκλείπει και η ευαισθητοποίηση.

1.2 Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την ανάπτυξη του τουρισμού

Στις μέρες μας υπάρχει η τάση απαισιοδοξίας στις δηλώσεις και στα κείμενα που σχετίζονται με το περιβάλλον, σίγουρα όμως η προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς δεν είναι αδύνατη. Υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις και με την δραστηριοποίηση και ενεργή συμβολή των κρατών, των νομοθεσιών τους και των παραγόντων του τουρισμού, η φύση και το περιβάλλον έχουν μέλλον!

Όμως δεν μπορεί να αποφευχθεί το γεγονός πως η ακατάπαυστη αύξηση των τουριστών(σύμφωνα με τελευταίες προβλέψεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού αναμένεται οι τουρίστες παγκοσμίως μέχρι το 2020 να φθάσουν τα 1,6 δις. άτομα) προκαλεί προβλήματα στο περιβάλλον εκ των οποίων τα σημαντικότερα είναι τα εξής:

Ένα αρκετά σημαντικό θέμα στην καθημερινότητα μας είναι η ανεξέλεγκτη ρίψη απορριμμάτων. Το θέμα αυτό παίρνει ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις όταν όταν ο καταναλωτής είναι σε περίοδο διακοπών και συχνά έχει την αίσθηση ότι αφού δεν βρίσκεται στο δικό του περιβάλλον μπορεί να φέρεται ανεύθυνα χωρίς ενοχές. Αφού λοιπόν, ο εκάστοτε προορισμός επιβαρύνεται από τα επιπρόσθετα απορρίματα, καλό θα ήταν να δημιουργηθεί ένα καθεστώς ανακύκλωσης έτσι ώστε να υπάρχει τουλάχιστον μια αποδοτική συλλογή των απορριμμάτων που οι τουρίστες προκαλούν.

Ωστόσο, άλλο ένα φαινόμενο που συντείνει στην έντονη οικολογική ανισορροπία είναι η φωτοχημική ρύπανση που προκαλείται εκ των πολυάριθμων εργοστασίων και οχημάτων των οποίων η μάζωξη έχει ως θλιβερό αποτέλεσμα την μόλυνση της ατμόσφαιρας καθώς και την φθορά μνημείων και έργων της αρχιτεκτονικής.

Είναι προφανές πως και οι τουρίστες επιβαρύνουν και βλάπτουν το περιβάλλον. Το φαινόμενο αυτό για να εξαλειφθεί απαιτείται διαμόρφωση «τουριστικής συνείδησης» με αίσθημα ευθύνης και παροχή αναλόγου εκπαίδευσης.

1.3 Η αρνητική επίδραση του ανθρωπίνου παράγοντα μέσω του τουρισμού στα οικοσυστήματα

«Εστιάζοντας στα φυσικά οικοσυστήματα είναι απαραίτητο να γίνει αναφορά στις κακές επιρροές του ανθρωπίνου παράγοντα σε αυτά. Τα φυσικά οικοσυστήματα, ανάλογα με την όλη τους οικολογική ευστάθεια, την ικανότητα αυτορύθμισης, την εξάρτησή τους από την τροφή ή την ενέργεια αλλά ιδίως από τον βαθμό και το εύρος των ανθρωπίνων επεμβάσεων διαιρούνται σε σταθερά(αναλλοίωτα), σε επηρεαζόμενα(από ανθρώπινες δραστηριότητες), σε υποβαθμισμένα(με συνεχείς διαταραχές οικολογικής ισορροπίας) σε τεχνητά(όπως, λ.χ., οι μονοκαλλιέργειες) και τέλος σε ασθενή(ανοικτά οικοσυστήματα αστικών και βιομηχανικών περιοχών σε πλήρη οικολογική αποδιοργάνωση)»¹

Από τις αρνητικές επιδράσεις σε αυτά αναφέρονται οι εξής:

- i. Περιβαλλοντικές καταστροφές με την εμφάνιση τεραστίων οικοδομήσεων από μπετόν(συν τοις άλλοις είναι και αντιαισθητικές)
- ii. Αλλοίωση του τοπικού αρχιτεκτονικού χαρακτήρα με την παρέμβαση γυαλιού και μπετόν αντί του ξύλου και των πετρωμάτων
- iii. Ευρεία και ογκώδης περιβαλλοντική καταστροφή λόγω ανεξέλεγκτης τοποθέτησης διαφημιστικών ταμπελών και
- iv. Ηχορρύπανση, προκληθείσα από νυχτερινά κέντρα, μηχανές κ.λπ. που μαστίζει τους σύγχρονους πολυάριθμους τουριστικούς προορισμούς

¹ΛΥΤΡΑΣ Ν. ΠΕΡΙΚΛΗΣ, Κοινωνιολογία του τουρισμού, εκδόσεις interbooks (β' έκδοση), Αθήνα 1998

Επειδή στο συγκεκριμένο ζήτημα η φράση «ποτέ δεν είναι αργά» δεν ταιριάζει, θα πρέπει κάθε υπεύθυνος, όλα τα αρμόδια στελέχη και φορείς να δράσουν άμεσα γιατί εκτός από την αρχιτεκτονική που προσβάλλει την παράδοση και την αισθητική όταν υπόκειται ριζικές αλλαγές, και το περιβάλλον είναι αυτό που προσβάλλεται και επηρεάζεται αρνητικά από μερικές, εκ των ανωτέρω, αναφερομένων παρεμβάσεων.

1.4 Η ανάγκη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης

Η επιστήμη της οικολογίας μόλις έκανε την εμφάνισή της έθεσε ένα μεγάλο ζήτημα, αυτό της διάσπασης της ενότητας κοινωνία-φύση. Από αυτά τα δύο στοιχεία η φύση είναι το «φύσει» κυρίαρχο στοιχείο ενώ η κοινωνία είναι το «θέσει» κυρίαρχο στοιχείο, και μάλλον υποδεέστερο αφού η φύση επικρατούσε μέχρι την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης. Τότε εμφανίζεται η τάση απελευθέρωσης της κοινωνίας με σκοπό την υπέρβαση των περιορισμών της τους οποίους προκαλούσε η φύση. Τέτοιοι ήταν σχετικοί με την διατροφή, την επικοινωνία, την υγεία κ.α. «Όπλο» της κοινωνίας στον εν λόγω πόλεμο ήταν η επιστήμη.

Σήμερα όπως δείχνουν τα γεγονότα, ο πόλεμος είχε πολλά θύματα και συνεχίζει να σκορπά και άλλα. Αφανισμός ζώων, ελαχιστοποίηση ειδών, λιώσιμο πάγων των πόλων, «βιασμός» της χλωρίδας.² Και αυτά είναι παραδείγματα μόνο των τελευταίων μηνών. Αν αναλογιστούμε τα τελευταία δεκάδες χρόνια; Η περιβαλλοντική εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση είναι, αν μιλήσουμε με παγκόσμια γλώσσα λόγω αυτού του παγκοσμίου φαινομένου, το τεράστιο «must» του σήμερα.

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση έχει τρεις διαστάσεις, την *γύρω*, από και μέσα και για το περιβάλλον. Συνήθως οι πρώτες δύο αποκόπονται από την Τρίτη και το χειρότερο είναι ότι η Τρίτη μάλλον αγνοείται. Μόνο που η άγνοια αυτή αγγίζει τα όρια του εγκλήματος, αφού οι άνθρωποι μένουν στις πρώτες δύο διαστάσεις και μάλιστα σχετικά με την τρίτη, συχνότερα συμβιβάζονται με οικονομικό-πολιτικές καταστάσεις και τελικά μένουν, στην ουσία, εγκληματικά άπραγοι.

²βλέπε περασμένο καλοκαίρι Ελλάδος, περασμένος Οκτώβριος στην Καλιφόρνια, Η.Π.Α

Παρ' όλα αυτά δεν θα μπορούσε απλά να παραληφθεί το γεγονός ότι σήμερα δρουν οργανώσεις, κοινωνικές ομάδες και άτομα που προσπαθούν να περάσουν το οικολογικό μήνυμα και στο εύρος της δραστηριοποίησής τους έχουν, τουλάχιστον, κάποιο αποτέλεσμα.

«Στις μέρες μας επικρατεί μια οικονομική ελευθερία των ανθρώπων που διατηρείται μεν ως θεμελιώδες δικαίωμα, πλην όμως, από την άποψη του περιεχομένου της, οφείλει στο εξής να υλοποιείται με στρατηγικές επιλογές όχι ποσοτικής αλλά **ποιοτικής** και **φιλικής** προς το περιβάλλον **ανάπτυξης**.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΑΕΙΦΟΡΙΑ & ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

2.1 Συσχετισμός των δύο εννοιών

2.1.1 Αειφορία

Στις αρχές του 18^{ου} αιώνα ο όρος αειφορία εμφανίζεται για πρώτη φορά στη γερμανόφωνη δασική βιβλιογραφία ως “Nach- haltigkeit” ουσιαστικό και ως “nachhaltig” επίθετο ή επίρρημα (οικονομική δασοκομία- οδηγία για καλλιέργεια αγρίων δένδρων).

«Αειφορία είναι η στρατηγική ανάπτυξης η οποία στοχεύει να διασφαλίσει την ικανοποίηση των αναπτυξιακών αναγκών μέσα στα υφιστάμενα βιοφυσικά όρια στη βάση της ελαχιστοποίησης των επιπτώσεων και της βιώσιμης διαχείρισης και εξοικονόμησης στη χρήση των φυσικών πόρων».¹

Ως δασικός όρος καθιερώθηκε στις αρχές του 19^{ου} αιώνα από τους Hartig, Karstrofer, κλπ και είχε την έννοια της επιδίωξης μιας διηνεκούς μέγιστης προσφοράς υλικών και μη υλικών αγαθών από το δάσος. Στα ελληνικά αποδόθηκε ο όρος ως **«διηνέκεια των καρπόσεων» ή ως αειφορία ή αειφορική κάρπωση.**

Πλέον με την πάροδο του χρόνου η λέξη «αειφορία» έχει απομακρυνθεί από την αρχική της έννοια και με τη νέα της διατύπωση συνδυάζει τη διαρκή, σταθερή και σύμμετρη παραγωγή αγαθών, υπηρεσιών και επιδράσεων και τη διατήρηση του δάσους ως ενός λειτουργικού συστήματος.

³ΚΟΚΚΩΣΗΣ – ΤΣΑΡΤΑΣ : Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον, εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα 2001

Η τήρηση της αρχής της αειφορίας λαμβάνει υπόψιν δύο άλλες αρχές : α) τη διατήρηση του δάσους και β) τη διατήρηση της παραγωγικότητας του εδάφους. Με αυτό τον τρόπο την καθιστά εφαρμόσιμη στα δασικά οικοσυστήματα, σε όλα τα φυσικά οικοσυστήματα αλλά και στους ανανεώσιμους φυσικούς πόρους. Πρέπει να γίνει ωστόσο κατανοητό ότι αειφορική χρήση των αξιών ενός οικοσυστήματος δεν μπορεί να υπάρξει εφόσον παρουσιαστεί μείωση της παραγωγικότητάς του, ρυπανθεί ή καταστραφεί. Η τήρηση της αρχής της αειφορίας επιτυγχάνεται μόνο με την παράλληλη διατήρηση των δύο προαναφερόμενων αρχών.

«Χαρακτηρίζει την ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες των ανθρώπων που χρησιμοποιούν τους φυσικούς πόρους, χωρίς να εξαντλεί τις δυνατότητες των πόρων αυτών και του φυσικού περιβάλλοντος γενικότερα. Δε δημιουργεί κινδύνους στις σημερινές και στις μέλλουσες γενιές των ανθρώπων και των άλλων ειδών της υφιστάμενης χλωρίδας και πανίδας και άρα αναδημιουργεί τους φυσικούς πόρους».

Μια άλλη εννοιολογική προσέγγιση της αειφορίας είναι η εξής :⁴

Ο όρος αειφορία σήμερα ανταποκρίνεται στην υιοθέτηση μιας συγκεκριμένης συμπεριφοράς και ενός αντιστοίχου τρόπου ζωής που θα συμβάλει στην προστασία του περιβάλλοντος. Η αειφορική χρήση εφαρμόζεται μόνο σε ανανεώσιμους φυσικούς πόρους, βέβαια η συνετή της χρήση μπορεί να ενδεικνυται και για μη ανανεώσιμους πόρους. Παρόλα αυτά ο όρος αειφορική ανάπτυξη υπόκειται κατάχρησης.

Σε επίπεδο παγκόσμιο- εθνικό- περιφερειακό και τοπική αειφορική ανάπτυξη επικεντρώνεται σε **τρεις (3) στόχους** :

1. Οικονομική ανάπτυξη
2. Κοινωνική συνοχή
3. Περιβαλλοντική προστασία

⁴ΡΙΓΓΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ: Αειφορία και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Ηράκλειο 2003

Αυτοί οι στόχοι επιτυγχάνονται με :

- Την εξάλειψη της φτώχειας με στόχο την κοινωνική ευημερία
- Την αλλαγή της παραγωγής και της κατανάλωσης
- Την προστασία και διαχείριση των φυσικών πόρων

2.1.2 Βιώσιμη ανάπτυξη

Αποτελεί μέρος της τουριστικής ανάπτυξης το οποίο αναπτύσσεται ισόρροπα στην τοπική, κοινωνική, πολιτισμική και περιβαλλοντική δομή κάθε τουριστικής περιοχής, συνδυάζοντας την παράλληλη διαμόρφωση όρων (υπηρεσίες – υποδομές - τεχνογνωσία) για τη συνεχή ανατροφοδότησή της.

Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 24 του ισχύοντος Συντάγματος «θεσπίζεται η θεμελιώδης αρχή της πρόληψης της βλάβης του φυσικού περιβάλλοντος, με τρόπο ώστε όχι κάθε ανάπτυξη αλλά μόνον η βιώσιμη να είναι επιτρεπτή από το Σύνταγμα δηλαδή εκείνη που δεν επιφέρει βλάβη στο περιβάλλον και άρα είναι διατηρήσιμη και όχι πρόσκαιρη».⁵

Μετά τη δεκαετία του '80, παρατηρούνται πολλαπλές προσπάθειες για την προώθηση ενός προτύπου τουριστικής ανάπτυξης το οποίο θα στηρίζεται στην βιώσιμη ανάπτυξη. Οι περιοχές που καλούνται να υπηρετήσουν αυτή τη νέα φιλοσοφία διακρίνονται από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά :

- ✓ Έχουν μαζικό τουρισμό
- ✓ Βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο ανάπτυξης και με τον κατάλληλο προγραμματισμό θα αποκτήσουν τα βιώσιμα τουριστικά αγαθά.

⁵ ΥΠΕΠΘ-Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς-ΥΠΕΧΩΔΕ,Οικολογία-Κοινωνία-Εκπαίδευση/Πραγματικότητα και προοπτικές στην Ελλάδα,Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, Αθήνα 1996

Ο όρος **βιώσιμη ανάπτυξη** περιγράφει τη διαδικασία μετασχηματισμού όπου η εκμετάλλευση των πόρων, η κατεύθυνση των επενδύσεων, ο προσανατολισμός της τεχνολογικής ανάπτυξης και προσαρμογές στο θεσμικό πλαίσιο εναρμονίζονται με τις μελλοντικές και τις σημερινές

Στρατηγική της βιώσιμης ανάπτυξης:

- ❖ Αποτελεσματικότητα της οικονομίας
- ❖ Κοινωνική ισότητα & δικαιοσύνη
- ❖ Προστασία του περιβάλλοντος

Ουσιαστικά οι δύο έννοιες είναι συνώνυμες. Οι στόχοι τους είναι κοινοί όπως και τα κριτήρια δράσης τους. Πάνω από όλα θέτουν την προστασία του περιβάλλοντος και την μη ασύδοτη χρήση των πόρων. Θεωρούν την φύση και το περιβάλλον μας ως αναπόσπαστο κομμάτι μας για να συνειδητοποιήσουμε ότι σπάζοντας το απειλείται και η δική μας ύπαρξη. Με τις έννοιες που θίγουν ουσιαστικά καθοδηγούν, συμβουλεύουν, προστατεύουν.

2.1.3 Agenda 21 - Εργαλείο αποφάσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη

Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Ταξιδιών και Τουρισμού και ο ΠΟΤ, διαμόρφωσαν την Agenda 21, η οποία αποτελεί ένα εργαλείο με σκοπό να συμβουλέψει στην εστίαση και τη μελέτη οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών κριτηρίων. Πιο συγκεκριμένα, κάθε εγχείρημα και δραστηριότητα της επιχείρησης θα έχουν άμεση επιρροή από αυτό το περιβαλλοντικό πρόγραμμα.

Στην Agenda 21 αποτυπώθηκε η αντίληψη για τη συμφιλίωση της περιβαλλοντικής προστασίας, της οικονομικής ανάπτυξης και του αγώνα κατά της φτώχειας με βιώσιμο τρόπο. Ωστόσο, κάποιες αρχές της που εμπεριέχονται στο «Πράσινο έγγραφο για τον τουρισμό», τονίζουν την ανάγκη ύπαρξης θετικής σχέσης ανάμεσα στη κοινωνία και την οικολογία με το σκεπτικό ότι υπάρχει άμεση εξάρτηση των τουριστικών προορισμών και της οικονομίας γενικότερα με τη προστασία και τη σωστή διαχείριση των πόρων κάθε περιοχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

– Η ΘΕΣΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

3.1 Γενικά

*«Η προστασία του περιβάλλοντος έχει μέλλον γιατί χωρίς αυτή δεν μπορεί να υπάρξει μέλλον.»*⁶ Η ρήση αυτή ανήκει στον Γερμανό δημοσιολόγο και φαίνεται να αγγίζει την πραγματικότητα των σημερινών δεδομένων. Είναι πλέον γνωστό πως η πολυτέλεια της τεχνολογίας που έχει επιβάλει σήμερα ο άνθρωπος στη ζωή του πέρα από τα θετικά, φέρνει μαζί της και καταστροφικές επιπτώσεις μέσω της ρύπανσης του περιβάλλοντος.

Ένας λόγος για τον οποίο θα μπορούσαμε να πούμε πως η σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον είναι ταραγμένη είναι τα ακόλουθα δεδομένα:

- * Η καλπάζουσα αύξηση του πληθυσμού
- * Η μαζική παραγωγή και κατανάλωση που προκύπτουν από την πρόοδο της τεχνολογίας.

Και γενικότερα η τάση του ανθρώπου να διευκολύνει την καθημερινή του δραστηριότητα μέσω της χρήσης της τεχνολογίας δίχως να λαμβάνει μέτρα συμπεριφοράς απέναντι στο περιβάλλον.

Μετά την παρατήρηση των παραπάνω φαινομένων και κυρίως μετά την καταμέτρηση των οικολογικών καταστροφών, το 1975 με την ψήφιση του Συντάγματος προέκυψε το άρθρο 24 το οποίο είχε σκοπό να καταστήσει την προστασία του περιβάλλοντος μια από τις θεμελιώδεις αποστολές του κράτους.

⁶DerUmweltschutzhatZukunft, weil es ohne Umweltschutz keine Zukunft geben wird, M.Kloepfer, Umweltrecht, C.HBeck, Μόναχο, 1998, 10.

3.2 Το άρθρο 24 του Συντάγματος του 1975

Το περιεχόμενο του άρθρου 24 του Συντάγματος του 1975 υπήρξε χωρίς αμφιβολία ένα επαναστατικό βήμα που ταρακούνησε τα ευρωπαϊκά δεδομένα. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 24, «Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός».

Στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας, απαιτείται από το Κράτος η λήψη προληπτικών κατασταλτικών μέτρων. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 24 προβλέπονται τα εξής:

1. Η προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων
2. Η καθιέρωση της αρχής της αειφορίας/βιώσιμης ανάπτυξης
3. Η υποχρέωση του Κράτους να συντάσσει δασολόγιο και εθνικό κτηματολόγιο

Στο σύνολό του το Σύνταγμα παρουσιάζει και άλλες διατάξεις παρεμφερείς θεματικά είτε με συμπληρωματικό ρόλο απέναντι στο άρθρο 24.

3.3 Η ισχυρούσα νομοθεσία για τις προστατευόμενες περιοχές

Οι οικολογικά σημαντικές περιοχές δεν θα μπορούσαν απλά να υφίστανται εάν δεν υπήρχε νομικό πλαίσιο πάνω στο οποίο να στηρίζονται έμπρακτα. Η ισχύουσα νομοθεσία πέρα από τη χρονική διάρκεια αλλά και τη χρονική εξέλιξη που την χαρακτηρίζει, χωρίζεται παράλληλα σε τρία διαφορετικά επίπεδα, τα οποία καθορίζονται από την κλίμακα επιρροής που έχει κάθε φορά το εκάστοτε θεσμικό πλαίσιο. Τα επίπεδα είναι τα εξής:

- Εθνικό
- Κοινοτικό
- Διεθνές

Πιο συγκεκριμένα, σε *εθνικό επίπεδο* η πρώτη επαφή της Ελλάδας με τις προστατευόμενες περιοχές ξεκινά όταν ο Όλυμπος και ο Παρνασσός ιδρύονται ως οι πρώτοι εθνικοί δρυμοί μέσω του αναγκαστικού νόμου 856/1937 «Περί Εθνικών Δρυμών». Το 1986, η εθνική νομοθεσία εξελίσσεται με τον νόμο 1850/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος, ο οποίος αφορά αποκλειστικά την θεσμοθέτηση των προστατευόμενων περιοχών. Το 1999, προκύπτει ένας νόμος με συμπληρωματικό ρόλο ως προς τον νόμο του 1986 και σκοπό έχει να διευκρινίσει τη λειτουργία και τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών. Ο νόμος αυτός ονομάζεται «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη» και στη σύστασή του εμπεριέχεται ένα άρθρο ειδικά αφιερωμένο στην ίδρυση φορέων διαχείρισης, ένα αρκετά σημαντικό βήμα για την εξέλιξη των προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα.

Σε *κοινοτικό επίπεδο*, συναντάμε δύο σημαντικές οδηγίες που παίζουν ιδιαίτερο ρόλο στην εξέλιξη των προστατευόμενων περιοχών:

I. Οδηγία 79/409/ΕΟΚ

Η οδηγία τίθεται σε ισχύ μετά από απόφαση του συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Απρίλιο του 1981 και αφορά την διατήρηση των άγριων πουλιών.

II. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ

«Τα κράτη μέλη της ΕΕ καλύπτουν μία περιοχή 3 εκατ. τετρ. Μέτρων από τον Αρκτικό κύκλο μέχρι τη Μεσόγειο. Η φυσική κληρονομιά της Ευρώπης περιλαμβάνει μερικές χιλιάδες είδη οικότοπων, 150 είδη θηλαστικών, 520 είδη πτηνών, 180 είδη ερπετών και αμφίβιων, 150 είδη ψαριών, 10.000 είδη φυτών και 100.000 είδη ασπόνδυλων.»⁷

Σύμφωνα με τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και συγκεκριμένα όπως ορίζεται στο άρθρο 130 Π της συνθήκης αυτής, στόχο της αποτελεί η διατήρηση, η προστασία και η βελτίωση του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης των φυσικών οικότοπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας.

Το συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, στις 21 Μαΐου το 1992 στις Βρυξέλλες, υπό την προεδρία του Artlindo Marques Cunha, θεσμοθέτησε την οδηγία 92/43/ΕΟΚ σύμφωνα με την οποία προβλεπόταν η προστασία της βιοποικιλότητας μέσω της διατήρησης των φυσικών οικότοπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών που εφαρμόζεται η συνθήκη.

⁷ Κουτούπα-Ρεγκάκου Ευαγγελία, Δίκαιο του περιβάλλοντος, Εκδόσεις Σακκούλα (Β' επαυξημένη έκδοση), Αθήνα 2007

Στην παρούσα οδηγία γίνεται λήψη κάποιων μέτρων, με σκοπό τη διασφάλιση της διατήρησης ή της αποκατάστασης σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των φυσικών οικοτόπων και των άγριων ειδών χλωρίδας και πανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος.⁸

Κατά τη λήψη των μέτρων, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ, λαμβάνονται υπόψη οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και οι περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες.

Η οδηγία εξεδώθη αφού πρώτα το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είχε λάβει υπόψιν του:

- Την πρόταση της Επιτροπής
- Την πρόταση του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου
- Τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Ωστόσο, όσον αφορά την νομοθεσία περί προστατευόμενων περιοχών, εξίσου σημαντικό είναι και το πλαίσιο που συναντάμε σε **διεθνές επίπεδο**, και πιο συγκεκριμένα την **Συνθήκη Ραμσάρ**.

1. Η Συνθήκη Ραμσάρ

Στις 2 Φεβρουαρίου 1971, στην πόλη Ραμσάρ του Ιράν, μετά από διακυβερνητική συμφωνία υιοθετείται η πρώτη σύμβαση που σκοπό έχει την απόλυτη προστασία και ορθή διαχείριση των βιότοπων.

Η συνθήκη ουσιαστικά πραγματεύεται την προστασία των οικοσυστημάτων που έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό τους το νερό σε μόνιμη ή παροδική κατάσταση, γι' αυτό και αναγνωρίζεται ως η «Συνθήκη για τους Υγροτόπους».

⁸Οι ημερομηνίες και οι κατηγορίες που αναφέρονται στο κείμενο προκύπτουν από το επίσημο δημοσιοποιημένο κείμενο της οδηγίας 92-43/ΕΟΚ από την πηγή:
http://www.bener.gr/pdf/en_directives/odigia_92-43.pdf

Τα συμβαλλόμενα μέρη είναι υποχρεωμένα να οριοθετήσουν τους υγρότοπους της επικράτειάς τους έτσι ώστε να συμπεριληφθούν σε έναν Κατάλογο Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας, να εφαρμόσουν το καλύτερο δυνατό σχέδιο διαχείρισης των υγροτόπων και επιπλέον να οριοθετήσουν προστατευμένες περιοχές με σκοπό μια πιο εστιασμένη προφύλαξη.

Στην Ελλάδα, η συνθήκη υπογράφεται και ενεργοποιείται το 1974, όπου αναγνωρίζεται ως η 7^η χώρα που συμμετέχει και ανακηρύσει 11 υγροτοπικές περιοχές. Οι υγρότοποι διεθνούς σημασίας για την Ελλάδα είναι οι ακόλουθοι:

Πίνακας 1.

Όνομα	Νομός
Αμβρακικός Κόλπος	Αιτωλοακαρνανία, Πρέβεζα, Άρτα
Δέλτα Αξιού - Λουδία - Αλιάκμονα	Θεσσαλονίκη, Ημαθία, Πιερία
Δέλτα Έβρου	Έβρος
Λιμνοθάλασσα Κατυχίου	Ηλεία
Λίμνη Μικρή Πρέσπα	Φλώρινα
Λίμνη Βιστωνίς, Πόρτο Λάγος, Λίμνη Ισμαρίς(Μητρικού) και λιμνοθάλασσες Μέσης	Ροδόπη, Ξάνθη
Λίμνες Καρώνεια και Εόλβη	Θεσσαλονίκη
Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου	Αιτωλοακαρνανία
Δέλτα Νέστου και παρακείμενες λιμνοθάλασσες	Ξάνθη

Πηγή: <http://www.visitgreece.gr/pages.php?langID=1&pageID=745>

Στην Ελλάδα, η υπηρεσία που έχει υπό την ευθύνη της τους υγρότοπους Ραμσάρ είναι η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ.

3.4 Εννοιολογικοί προσδιορισμοί για την κατανόηση της οδηγίας (92/43/ΕΟΚ)

Με σκοπό η οδηγία (92/43/ΕΟΚ) να είναι εφικτή και εφαρμόσιμη κρίθηκαν απαραίτητοι οι παρακάτω ορισμοί:

"Διατήρηση": ένα σύνολο μέτρων που απαιτούνται για να διατηρηθούν ή αποκατασταθούν οι φυσικοί οικότοποι και οι πληθυσμοί ειδών αγρίας χλωρίδας και πανίδας σε ικανοποιητική κατάσταση

"Φυσικοί οικότοποι": οι χερσαίες περιοχές ή υγρά τοπία που διακρίνονται χάριν στα βιολογικά και μη βιολογικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά τους, είτε είναι εξ ολοκλήρου φυσικές είτε ημιφυσικές

"Φυσικοί οικότοποι κοινοτικού ενδιαφέροντος": οι οικότοποι οι οποίοι στο έδαφος:

1. διατρέχουν κίνδυνο να εξαφανισθούν από την περιοχή της φυσικής τους κατανομής ή
2. έχουν περιορισμένη περιοχή φυσικής κατανομής λόγω της μείωσής τους ή λόγω του ότι η περιοχή τους, εκ της φύσεώς της, είναι περιορισμένη ή
3. αποτελούν σημαντικά δείγματα τυπικών χαρακτηριστικών μιας ή περισσοτέρων από τις ακόλουθες βιογεωγραφικές περιοχές: αλπικής, ατλαντικής, ηπειρωτικής, μακρονησιωτικής και μεσογειακής.

Ένα σημαντικό βήμα για την πραγματοποίηση, αποτελεί η σύσταση ενός δικτύου το οποίο θα θέτει σε εφαρμογή τη διατήρηση των φυσικών οικότοπων και των οικότοπων των ειδών. Το δίκτυο αυτό ονομάστηκε Natura 2000.⁹

⁹Οι παραπάνω εννοιολογικοί προσδιορισμοί αναφέρονται στο επίσημο δημοσιοποιημένο κείμενο της οδηγίας 92-43/ΕΟΚ από την πηγή: http://www.bener.gr/pdf/en_directives/odigia_92-43.pdf

3.5 Το δίκτυο NATURA 2000

Με βασική επιδίωξη την πραγμάτωση του περιεχομένου της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, δημιουργήθηκε ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Περιοχών στο οποίο σύμφωνα με την ιδιαιτερότητα και την ανάγκη προστασίας των οικοτόπων που εντοπίζονται σε αυτές προκύπτει η διάκριση σε 2 κατηγορίες.

Κάθε κράτος-μέλος, διαχειρίζεται με διαφορετική προσέγγιση τις προστατευόμενες περιοχές του σύμφωνα με τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές ιδιαιτερότητες του. Οι κατηγορίες στις οποίες διακρίνεται το δίκτυο είναι οι ακόλουθες:

A) Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) – Special Protection Areas (SPA)

Η κατηγορία προκύπτει από την οδηγία 79/409/ΕΟΚ για την προστασία της ορνιθοπανίδας. Το κάθε κράτος-μέλος αφού χαρακτηρίσει μία περιοχή ως (ΖΕΠ), αυτή στην συνέχεια εντάσσεται αυτόματα στο δίκτυο Natura 2000 και τίθεται υπό καθεστώς διαχείρισης σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας.

B) Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) – Sites of Community Importance (SCI)

Η κατηγορία προκύπτει από την οδηγία 92/43/ΕΟΚ και σε αντίθεση με τις (ΖΕΠ), προκειμένου να ενταχθούν στο δίκτυο Natura 2000, προηγείται επιστημονική αξιολόγηση αλλά και διαπραγμάτευση μεταξύ των κρατών-μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το αργότερο μετά την πάροδο έξι χρόνων από την οριστικοποίηση του καταλόγου των (ΤΚΣ), τα κράτη-μέλη είναι υποχρεωμένα να κηρύξουν τις περιοχές αυτές ως «Ειδικές Ζώνες Διατήρησης» (ΕΖΔ) – Special Areas of Conservation (SAC) και παράλληλα να θέσουν τις προτεραιότητες που αφορούν την σωστή διαχείρισή τους.

Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει κάθε κράτος-μέλος να προτείνει κατάλογο τόπων, ο οποίος θα εμπεριέχει φυσικά ενδιαιτήματα, άγρια ζώϊκα και φυτικά είδη. Στη συνέχεια, η επιτροπή εκδίδει επτά καταλόγους Τόπων Κοινοτικής Σημασίας που αντιστοιχούν σε καθεμία από τις βιογεωγραφικές περιφέρειες της Ευρωπαϊκής ένωσης.

Τα κράτη-μέλη, πέρα από την υποχρέωσή τους να ενθαρρύνουν την διαχείριση των στοιχείων του τοπίου, να θεσπίζουν αυστηρά συστήματα προστασίας για τα απειλούμενα είδη, είναι ωστόσο υποχρεωμένα να συντάσσουν έκθεση κάθε 6 χρόνια όπου αναφέρουν τα μέτρα που λαμβάνουν βασιζόμενα στην οδηγία. Οι εκθέσεις των κρατών-μελών συλλέγονται από την επιτροπή με σκοπό να συντάξει μια συνολική έκθεση.

Μετά την ολοκλήρωση της έκθεσης από την επιτροπή, οι χώρες κατατάσσονται σε 3 κατηγορίες:

1. Αυτές που έχουν επιβάλει την πλήρη νομική προστασία
2. Αυτές που έχουν λάβει ορισμένα μέτρα διοικητικού χαρακτήρα
3. Αυτές που προστατεύουν τους προτεινόμενους τόπους μέσω των ήδη υφιστάμενων προστατευόμενων ζωνών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΟΡΙΣΜΟΣ & ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

4.1 Προσδιορισμός του όρου «Προστατευόμενη Περιοχή»

Σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση για την προστασία της φύσης (IUCN), ως προστατευόμενη περιοχή αναφέρεται: *«Μια χερσαία ή/και θαλάσσια έκταση αφιερωμένη στην προστασία και διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας και των φυσικών και συναφών πολιτιστικών πόρων, η οποία υπόκειται σε διαχείριση με νομικά μέσα ή άλλους αποτελεσματικούς τρόπους».*¹⁰

Ο στόχος που καλείται να πραγματοποιήσει μια προστατευόμενη περιοχή είναι η διατήρηση του τοπικού βιολογικού πλούτου και η διαφύλαξη των φυσικών πόρων. Ωστόσο, θα συναντήσουμε μια προσπάθεια προσέγγισης της παραπάνω έννοιας στη Σύμβαση για την βιοποικιλότητα όπου ως προστατευόμενη περιοχή ορίζεται: «Μια γεωγραφικά διακριτή περιοχή η οποία θεσμοθετείται ή ρυθμίζεται και γίνεται αντικείμενο διαχείρισης με σκοπό την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων διατήρησης.

Ουσιαστικά, ανάλογα με τα κριτήρια που επιβάλλει το νομικό πλαίσιο της εκάστοτε χώρας, αποφασίζεται η σημασία των περιοχών αυτών που θεσμοθετούνται και διαχειρίζονται προκειμένου να επιτευχθεί η διατήρηση της βιοποικιλότητας.

Βέβαια, με την πάροδο του χρόνου παρατηρήθηκε πως ο άνθρωπος ενώ ασχολήθηκε με αυτή, η σχέση του στηριζόταν στην άγνοια καθώς ήταν απλά η αντανάκλαση της φύσης που αναγνώριζε χωρίς περαιτέρω εμβάθυνση στην αξία που προσέφερε στην καθημερινότητά μας. Αυτό το φαινόμενο βέβαια έχει την τάση να αλλάζει τα τελευταία χρόνια, όπου ο άνθρωπος πλέον γνωρίζει την συνδεσιμότητά του με το περιβάλλον και την αλληλεπίδραση της σχέσης αυτής.

¹⁰ ΥΠΕΧΩΔΕ, Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών – Οδηγός Ορθής Πρακτικής (με την σύμπραξη της WWF, Αθήνα 2003 (σελ. 19, παράγραφος 1.1.1)

4.2 Σύντομη ιστορική αναδρομή για τις προστατευόμενες περιοχές

Η αναφορά σε προστατευόμενες περιοχές ξεκινά πριν δύο χιλιάδες χρόνια από ιστορικούς που παρατηρούν την Ινδία να συμβάλει στην προστασία των φυσικών πόρων αφήνοντας εκτάσεις ελεύθερες από οποιαδήποτε εκμετάλλευση. Σε χώρες όπως η Αυστραλία, ο Καναδάς, η Νέα Ζηλανδία και η Νότια Αφρική δημιουργούνται δευλά τα πρώτα εθνικά πάρκα με πρωτοστάτη τις ΗΠΑ το 1972 στο Yellowstone.

Η πρωτοβουλία των προαναφερόμενων χωρών παρουσιάζει τα ακόλουθα κοινά στοιχεία:

- Αφορά αποτέλεσμα κυβερνητικής πρωτοβουλίας
- Περιλαμβάνουν μεγάλες εκτάσεις
- Ήταν μεν προσβάσιμες αλλά παρέμεναν ακατοίκητες και άθικτες από ανθρώπινες δραστηριότητες

Μετά την εμφάνιση όλο και περισσότερων προστατευόμενων περιοχών ανέκυψε η ανάγκη ανάπτυξης μηχανισμών συντονισμού και διαχείρισης. Το πρώτο βήμα έγινε από τον Καναδά το 1911, ακολουθεί η Εθνική Υπηρεσία Πάρκων των ΗΠΑ και φτάνουμε πλέον στο 2002 όπου 44.000 περιοχές χαρακτηρίζονται ως προστατευόμενες καλύπτοντας το 10% της συνολικής έκτασης του πλανήτη σύμφωνα με πηγή της Διεθνούς Ένωσης για την Προστασία της Φύσης (IUCN).

4.3 Προστατευόμενες περιοχές στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, η πρώτη γνωριμία με τις προστατευόμενες περιοχές γίνεται όταν θεσπίζεται ο νόμος «Περί Εθνικών Δρυμών» 856/1937 βάσει του οποίου ιδρύθηκαν οι πρώτοι εθνικοί δρυμοί στην Ελλάδα, δηλαδή ο Όλυμπος και ο Παρνασσός. Στα χρόνια που ακολουθούν οι προσπάθειες ανάδειξης των προστατευόμενων περιοχών δεν έχουν το αναμενόμενο αποτέλεσμα, καθώς δεν επιτυγχάνεται η ενδεικνυόμενη προστασία στις περιοχές αυτές.

Αυτό συμβαίνει μέχρι και το 1986, όπου και θεσπίζεται ο νόμος 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος» και αποτελεί μέχρι και σήμερα τον κύριο ελληνικό νόμο που διέπει την θεσμοθέτηση προστατευόμενων περιοχών. Η δομή του περιλαμβάνει επτά κεφάλαια, εκ των οποίων το τέταρτο (Δ') «Προστασία της φύσης και του τοπίου» προσδιορίζει τις ακόλουθες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών:

- Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης
- Περιοχές προστασίας της φύσης
- Εθνικά πάρκα
- Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί – τοπία
- Περιοχές οικοανάπτυξης

Μία προστατευόμενη περιοχή μπορεί να περιλαμβάνει έναν συνδυασμό των παραπάνω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΣΩΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

5.1 WCPA – World Commission on Protected Areas

Αποτελεί το πρωταρχικό δίκτυο με ειδικευση στις προστατευόμενες περιοχές και η διαχείριση του γίνεται από το πρόγραμμα που πραγματοποιεί η IUCN, έχοντας πάνω από 1.400 μέλη σε 140 χώρες.

Σκοπό της αποτελεί, η βοήθεια κυβερνήσεων και άλλων στον καλύτερο δυνατό σχεδιασμό των προστατευόμενων περιοχών με την παροχή συμβουλών και δειγμάτων στρατηγικού σχεδιασμού με αποτέλεσμα μιας πολιτικής που ενδυναμώνει την επένδυση σε προστατευόμενες περιοχές. Η αποστολή της οργάνωσης αυτής, είναι να προωθήσει την εγκαθίδρυση και την αποτελεσματική διαχείριση ενός παγκόσμιου αντιπροσωπευτικού δικτύου των προστατευόμενων περιοχών σε γη και θάλασσα.

Για περισσότερα από 50 χρόνια, οι IUCN και WCPA υπήρξαν οι πρωτοστάτες στην παγκόσμια δράση για τις προστατευόμενες περιοχές.¹¹

5.2 IUCN – International Union for the Conservation of Nature

Είναι η διεθνής Ένωση για την προστασία της φύσης και είχε καθοριστικό ρόλο στον ορισμό των προστατευόμενων περιοχών αφού υιοθετείται σήμερα ευρέως και χρησιμοποιείται για παράδειγμα από το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών του κέντρου διατήρησης σαν μια βάση για την καταγραφή των πληροφοριών για τις προστατευόμενες περιοχές.

¹¹ Σχετικά με την οργάνωση: <http://cms.iucn.org/about/union/wcpa/wcpa-overview/wcpa-about/index> (σελ. 1)

Η πρώτη αναφορά στην ανάγκη να τεθούν διεθνώς οι προσδιορισμοί που αφορούν τις προστατευόμενες περιοχές αναφέρθηκε στο 1^ο Παγκόσμιο Συνέδριο για τα εθνικά πάρκα το 1962.

Ένας αριθμός από χώρες έχουν πλέον επίσημα υιοθετήσει τις κατηγορίες διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών σύμφωνα με την IUCN και τον Ιούλιο του 2003 υιοθετήθηκε επίσημα από την Αφρικανική Ένωση στο συνέδριο που πραγματοποιήθηκε εκεί για την «Διατήρηση της φύσης και των φυσικών πηγών».

5.3 UNEP – WorldConservationMonitoringCentre

Η UNEP είναι μία διακυβερνητική οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών που μέσω ενός περιβαλλοντικού προγράμματος αποσκοπεί να βοηθήσει τους υπεύθυνους για τη λήψη αποφάσεων να γνωστοποιήσουν στο ευρύ κοινό την αξία της βιοποικιλότητας.

Το 1981, η UNEP – WCMC δημιουργεί μια Παγκόσμια Βάση Δεδομένων για τις προστατευόμενες περιοχές (WDPA – WorldDatabaseofProtectedAreas) με πληροφορίες που απορρέουν από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Σήμερα η WDPA περιέχει τυποποιημένα δεδομένα για 233 χώρες συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών.

5.4 GREENPEACE

Η GreenPeace έχει σκοπό να προστατεύσει την παγκόσμια βιοποικιλότητα στα οικοσυστήματα των δασών και των ωκεανών.

Σκοπός της είναι να επιβεβαιώσει ότι η χρήση τους είναι οικολογικά και κοινωνικά υπεύθυνη και συμπεριλαμβάνει την εγκαθίδρυση των δικτύων των προστατευόμενων περιοχών ανά τον κόσμο.

Η θέση της GreenPeace για τις προστατευόμενες περιοχές

Σύμφωνα με την GreenPeace, οι προστατευόμενες περιοχές είναι αφιερωμένες στην προστασία της βιοποικιλότητας, των φυσικών και των σχετικών πολιτισμικών πηγών και της ευημερίας των κοινοτήτων που στηρίζονται σε αυτές για την επιβίωσή τους. Αυτές οι περιοχές θα πρέπει να διαχειρίζονται δείχνοντας σεβασμό στα παραδοσιακά δικαιώματα και να προστατεύονται από μεγάλης κλίμακας βιομηχανίες και από άλλες δραστηριότητες που έχουν την δυνατότητα να καταστρέψουν το οικοσύστημα.

Οι προστατευόμενες περιοχές είναι μία ασπίδα ενάντια στην κλίμακα εξαφάνισης μορφών ζωής που οφείλονται στις ανθρώπινες δραστηριότητες. Ωστόσο, έχουν οικονομική αξία και συμβάλουν ενάντια στα αποτελέσματα από την κλιματική αλλαγή. Οι υπάρχουσες προστατευόμενες περιοχές εκπροσωπούν την υγεία της φύσης.

Δυστυχώς, παρατηρείται πως οι περισσότερες αποτυγχάνουν να προστατεύσουν την βιοποικιλότητα κυρίως λόγω μεγέθους και απομόνωσης αλλά επίσης επειδή δεν διαχειρίζονται αποτελεσματικά και δεν έχουν την αναγκαία χρηματοδότηση.¹²

¹² Η θέση της οργάνωσης αναφέρεται σε έγγραφο word με τον τίτλο "greepeace-potision-on-protect" και έχει δημοσιευτεί στον ιστότοπο της www.greenpeace.org

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

6.1 Ορισμός του εναλλακτικού τουρισμού

Ο εναλλακτικός τουρισμός στερείται ορισμού, καθώς όσοι εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα σε διεθνές επίπεδο με την «βιομηχανία του τουρισμού» δεν έχουν καταλήξει σε έναν κοινά αποδεκτό ορισμό.

Σύμφωνα με ερευνητές, οποιαδήποτε άλλη μορφή τουρισμού εκτός από τον μαζικό θεωρείται εναλλακτικός τουρισμός, ο οποίος καλείται να προσφέρει μια διαφορετική εμπειρία στους επικείμενους τουρίστες ενώ την ίδια στιγμή άλλοι έχουν προβεί σε μια προσπάθεια ταξινόμησης ή διαφοροποίησης των ατόμων και των καταστάσεων στα οποία αναφέρεται.

Ωστόσο, ο εναλλακτικός τουρισμός θεωρείται μία νέα προσέγγιση και φιλοσοφία που δύναται να δώσει λύσεις σε προβλήματα που προέκυψαν τα τελευταία έτη, όπως για παράδειγμα η αλληλεπίδραση τουρισμού και περιβάλλοντος, αφού προϋποθέτει εκδήλωση ενεργού ενδιαφέροντος τόσο από τους φιλοξενούμενους όσο και από τους οικοδεσπότες. «Ο εναλλακτικός τουρισμός προσδιορίζεται από εκείνες τις μορφές τουρισμού, οι οποίες συνδέονται με τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές κοινοτικές αξίες που επιτρέπουν τόσο στους «οικοδεσπότες» όσο και στους «φιλοξενούμενους» να υφίστανται τις θετικές αλληλεπιδράσεις και να μοιράζονται εμπειρίες.»¹³

¹³Fennel D. **Οικοτουρισμός**, (Στ. Καραγιάννης επιμ.) εκδόσεις ΕΛΛΗΝ, Αθήνα 2001(έκδοση πρωτοτύπου 1999)

Παράλληλα, αποδεκτές είναι οι παρακάτω συνισταμένες όσον αφορά τον εναλλακτικό τουρισμό :

Οι μορφές τουρισμού που εντάσσονται στην κατηγορία του εναλλακτικού, δεν επιφέρουν καμία καταστροφική επίπτωση στο περιβάλλον, κάτι το οποίο δεν θα μπορούσε να ισχύει και για τον μαζικό τουρισμό.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τις αρχές που ορίζει η τουριστική οικονομία¹⁴, μία περιοχή στην οποία πραγματοποιείται παραθερισμός και σαν αποτέλεσμα προκύπτουν κάποια έσοδα, τότε η καλύτερη μέθοδος εκμετάλλευσης των οικονομικών οφελών, είναι όταν αυτά ακολουθούν μία ροή χρήματος με κατεύθυνση προς τους μόνιμους κατοίκους της περιοχής. Αυτό είναι εφικτό όταν τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που προσφέρονται στους επισκέπτες, είναι παρασκευασμένα στον τόπο αυτό και επομένως τα έσοδα καταλήγουν άμεσα στον δημιουργό του προϊόντος ή της υπηρεσίας.

Ολοκληρώνοντας, άλλη μία παραδοχή είναι ότι εναλλακτικός ονομάζεται ο τουρισμός που δεν ωθεί τον πολιτισμό της κοινωνίας υποδοχής στην καταστροφή διότι μέσω της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης προσπαθεί να ενθαρρύνει το σεβασμό προς τη πολιτισμική πραγματικότητα.

¹⁴ Ηγουμενάκης, Νίκος, Γ., «Τουρισμός & Ανάπτυξη», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2000, Σελ.30-32

6.2 Η ροπή προς τις νέες μορφές τουρισμού

Ως γνωστόν, το είδος του τουρισμού που έχει κυριαρχήσει τα τελευταία χρόνια είναι ο **μαζικός**. Μάλιστα στα τέλη του 20^{ου} αιώνα κύριο κομμάτι των τουριστικών μετακινήσεων αποτελούσε ο κλασικός τύπος του μαζικού τουρισμού αφού κυμαινόταν στο 40-50%. Από τον περασμένο αιώνα ο τουρισμός δεν αποτελεί πλέον προνόμιο μόνο των οικονομικά ευκατάστατων αλλά είναι δυνατότητα κάθε κοινωνικής τάξης. Στην επίτευξη του παραπάνω φαινομένου συνέβαλλαν οι καλύτερες εργασιακές συνθήκες, η τεχνολογική εξέλιξη στα μέσα μεταφοράς και η αστικοποίηση της ζωής. Οπωσδήποτε, δεν θα μπορούσε να παραλειφθεί το κοινωνικό κατόρθωμα των πληρωμένων διακοπών¹⁵ που καθιερώθηκε το έτος 1962.

Παρά ταύτα, στις μέρες μας ο μαζικός τουρισμός μάλλον εμφανίζει τάσεις κορεσμού, αν κρίνει κανείς από το γεγονός ότι οι τουρίστες πλέον ερευνούν και αναζητούν ένα νέο, εναλλακτικό και διαφορετικό τρόπο διακοπών. Πλέον, καινούριες και διαφορετικές, σε σχέση με τις παρελθούσες, ανάγκες χρήζουν ικανοποίησης. Γεγονός που σε συνδυασμό με την τάση προστασίας του περιβάλλοντος και το συχνότερο φαινόμενο οικολογικής συνείδησης οδηγεί τον τουρισμό σε ανάπτυξη νέων, αυτού, μορφών.

«Οι νέες μορφές τουρισμού έχουν ως περιεχόμενό τους αυτό που καθορίζεται από τις επαγγελματικές απαιτήσεις και τις ιδιαίτερες ανάγκες μιας συγκεκριμένης ηλικιακής ή κοινωνικής ομάδας. Έχουν, επίσης, ως περιεχόμενό τους τα ειδικά ενδιαφέροντα μιας κατηγορίας ανθρώπων».¹⁶

¹⁵ δηλαδή, άδεια διακοπών μετ' αποδοχών καθώς και επίδομα αδειάς

¹⁶ Αποστολόπουλος Κων.-Θεοδωροπούλου Ελ.-Τσακατούρα Αλ., Εναλλακτικές μορφές τουρισμού υπαίθρου, ΟΕΔΒ, Έκδοση β' 2001 Αθήνα,σελ.30

ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ – ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ανάλογα με:

ΣΧΗΜΑ 2.2.1

Πηγή: Αποστολόπουλος Κων.-Θεοδοροπούλου Ελ.-Τσακατούρα Αλ., Εναλλακτικές μορφές τουρισμού υπαίθρου, ΟΕΔΒ, Έκδοση β' 2001 Αθήνα

6.3 Σύγκριση Εναλλακτικού και Μαζικού τουρισμού

Εναλλακτικός τουρισμός: Κάθε μορφή τουρισμού διαφορετική από τον μαζικό, γεγονός που σημαίνει ότι ενώ ο ήπιος τουρισμός είναι συγχρόνως και εναλλακτικός, ο εναλλακτικός τουρισμός δεν είναι απαραίτητα και ήπιος(βλέπε συνεδριακός τουρισμός)

- * Ήπιος τουρισμός: (softtourism), είναι ο τουρισμός μικρής κλίμακας που φέρνει τον τουρίστα στην ύπαιθρο, σέβεται και προστατεύει το περιβάλλον και επιζητεί έναν αυθεντικό-παραδοσιακό τρόπο ζωής.

Μαζικός τουρισμός: Είναι ο οργανωμένος τουρισμός των ταξιδιωτικών γραφείων και πρακτορείων, που οδηγεί τους τουρίστες κατά τρόπο μαζικό στις μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες γνωστών τουριστικών περιοχών.

Στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον εναλλακτικό τουρισμό:

- * Οργάνωση από τους ίδιους τους τουρίστες
- * Οι συμμετέχοντες έχουν περιβαλλοντική συνείδηση
- * Ήπιος κατά βούληση
- * Δεν υπάρχει περιορισμός διάρκειας
- * Επιτυγχάνεται πνευματικός εμπλουτισμός- εκπαίδευση
- * Εστίαση στην υγεία και τον αθλητισμό
- * Ενδιαφέρον και για τον άνθρωπο
- * Δαπάνες μάλλον υψηλές

Στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον μαζικό τουρισμό:

- * Οργάνωση από τουριστικά γραφεία/ πράκτορες
- * Σπανίζουν οι τουρίστες που νοιάζονται για το περιβάλλον
- * Συνήθως θορυβώδης
- * Συγκεκριμένη διάρκεια παραμονής στον προορισμό
- * Εστίαση στην ανάπαυση και την διασκέδαση
- * Φθηνές διακοπές

Ορμώμενοι από τα ανωτέρω στοιχεία-δεδομένα μπορούμε κάλλιστα να οδηγηθούμε σε αρκετά συμπεράσματα τα οποία μπορούν να φανούν χρήσιμα για μελέτη και έρευνα. Πρώτο, και ένα εκ των κυριότερων, είναι πως εναλλακτικός τουρισμός σημαίνει πιο προσφιλής στο περιβάλλον. Παραδείγματα όπως αυτά του αγροτουρισμού και του οικτουρισμού (με τον οποίο και ασχολείται η συγκεκριμένη εργασία) έρχονται να μας το αποδείξουν. Αντίθετα, ο μαζικός τουρισμός χρησιμοποιεί κατ' εξοχήν εναέριες πτήσεις (κυρίως charter) που μολύνουν την ατμόσφαιρα και επίσης υπάρχει παράδειγμα της ίδιας μας της χώρας στην οποία τα δρομολόγια πλοίων και ταχύπλοων σκαφών σημειώνουν πολύ μεγάλη αύξηση στην διάρκεια της τουριστικής περιόδου.

Ακολούθως, συμπεραίνεται πως οι εναλλακτικές επιλογές και ευκαιρίες των μαζικών τουριστών είναι άκρως περιορισμένες σε αντίθεση με όσους επιλέγουν τον εναλλακτικό τουρισμό οι οποίοι δεν έχουν κάποιο πρόγραμμα που τους δεσμεύει ώστε να αποκλείει οποιαδήποτε αλλαγή στα σχέδιά τους ή και επέκταση της διάρκειας των διακοπών τους. Εν συνεπεία, είναι ξεκάθαρο πως οι εμπειρίες των «εναλλακτικά πορευόμενων» τουριστών είναι πολύ περισσότερες(επειδή πολύ απλά υπάρχει αυτή η δυνατότητα) ενώ των μαζικών τουριστών είναι σχεδόν απόλυτα προσχεδιασμένες.

Βέβαια, ο εναλλακτικός τρόπος τουρισμού δεν είναι και τόσο φθηνός όσο ο μαζικός κάτι που αποτελεί ένα σημαντικό «συν» υπέρ του μαζικού αφού συμφέρει και έτσι προτιμάται. Όμως θα ήταν καλό οι επισκέπτες να αναλογιστούν αν τοποθετούν το χρήμα πάνω από το περιβάλλον, την υγεία και το πνεύμα μας.

Τέλος, μια σημαντική διαφορά είναι πως ο εναλλακτικός τουρισμός εστιάζει περισσότερο στον άνθρωπο. Το αποδεικνύουν είδη όπως ο τουρισμός για Α.Μ.Ε.Δ(Άτομα Με Ειδικές Δυνατότητες), ο τουρισμός τρίτης ηλικίας και ο τουρισμός υγείας.

6.4 Φορείς εναλλακτικού τουρισμού

Πέραν ελαχίστων διαφοροποιήσεων, οι φορείς εναλλακτικού τουρισμού είναι ίδιοι με αυτούς του μαζικού τουρισμού. Αυτοί διακρίνονται σε διεθνείς, εθνικούς, περιφερειακούς και τοπικούς ανάλογα με το πεδίο δράσης τους. Στόχος τους είναι η προώθηση ενός περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένου(ήπιου) τουρισμού μ σεβασμό απέναντι στο περιβάλλον και μη επιβλαβή τουριστική ανάπτυξη.

Προς επίτευξη των ανωτέρω, χρειάζεται η συνεχής και αποδοτική συνεργασία και προσπάθεια των φορέων αυτών με το κατάλληλο εργατικό δυναμικό καθώς και με την βοήθεια της εκάστοτε τοπικής κοινότητας.

Παρακάτω γίνεται αναφορά σε οργανισμούς που αφορούν το εθνικό μας επίπεδο:

ΕΟΤ= Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμός

Είναι το θεσμοθετημένο όργανο το οποίο ασκεί και διαμορφώνει την ελληνική τουριστική πολιτική

Αναπτυξιακές Εταιρείες Α.Ε.

Επιχειρήσεις ιδιωτικού δικαίου που ιδρύονται από τους Δήμους και αποτελούν βασικό εργαλείο για την ανάπτυξη κάθε Νομού αφού μέσα από την σύγχρονη υποδομή και μορφή της οργάνωσης της, εκτελούνται σειρά προγραμμάτων που στηρίζουν αναπτυξιακά το Νομό.

Νομαρχιακές Επιτροπές Τουριστικής Προβολής

Επιτροπές οι οποίες συστήνονται από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση μετά από απόφαση του Νομάρχη και στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των Αναπτυξιακών Εταιριών, Συλλογικοί φορείς των Ξενοδοχειακών και Τουριστικών επιχειρήσεων, εκπρόσωποι από το Επιμελητήριο και συλλογικοί φορείς των επαγγελματιών του Νομού.

Κύρια δραστηριότητα είναι η προβολή του Νομού και ο συντονισμός των ενεργειών των εμπλεκόμενων φορέων και οργανώσεων του Δημοσίου και του Ιδιωτικού τομέα με στόχο την καλύτερη παρουσίαση των τουριστικών πόρων και ιδιαιτεροτήτων του Νομού.

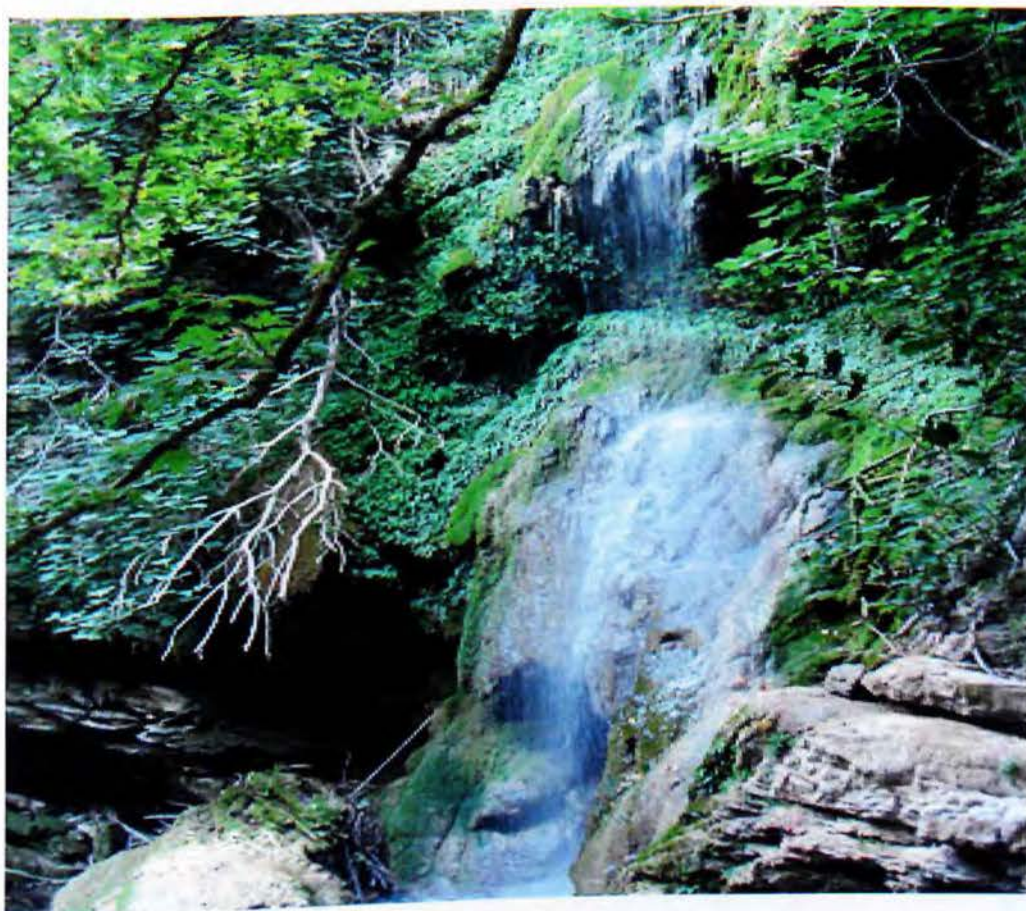
Επίσης στόχο αποτελεί η υποστήριξη των επιμέρους ενεργειών, π.χ. συμμετοχή σε τουριστικές εκθέσεις, οργάνωση, εκδηλώσεων, έκδοση διαφημιστικού υλικού, φιλοξενίες.

Δημοτικές Επιχειρήσεις Τουριστικής Ανάπτυξης

Πρόκειται για δημοτικές επιχειρήσεις οι οποίες είναι υπεύθυνες για την προώθηση της τουριστικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο με στόχο την ανάδειξη των πολιτιστικών και φυσικών πόρων και την ένταξη τους στην αγορά του τουρισμού.

Οικολογικές οργανώσεις

Οργανώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα οι οποίες φροντίζουν για την προστασία του περιβάλλοντος και ειδικότερα, την προστασία των διάφορων σπανίων ειδών χλωρίδας και πανίδας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ & ΠΑΡΕΜΦΕΡΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

7.1 Αγροτουρισμός και οικοτουρισμός

7.1.1 Προσδιοριστικά στοιχεία

Ο *αγροτουρισμός* εμφανίζεται σε αγροτικές περιοχές με την μορφή τουριστικών καταλυμάτων, τα οποία είναι αρμονικά «δεμένα» με τα οικεία χαρακτηριστικά του περιβάλλοντός τους.

Συνηθέστερα, τα άτομα που επιλέγουν αυτό το είδος τουρισμού είναι είτε μορφωμένοι, είτε αρκετά μεγάλης ηλικίας, όπως και ερευνητές ή και χαμηλο-εισοδηματίες. Η διάρκεια των διακοπών τους κυμαίνεται από ένα διήμερο μέχρι και έναν ολόκληρο μήνα.

Το συγκεκριμένο είδος τουρισμού δεν χαρακτηρίζεται από το στοιχείο της εποχικότητας, και μάλιστα παρακολουθεί τις εξελίξεις και φάσεις της Γεωργίας και τις όποιες, του τομέα, εκδηλώσεις. Συνήθως πραγματοποιούνται από τους ίδιους τους κατοίκους της χώρας στην οποία «διαδραματίζεται», χωρίς βέβαια αυτό να αποκλείει και την εμφάνιση και ξένων.

Ο αγρότης-οικοδεσπότης προσφέρει α) παραδοσιακή στέγη, β) συμμετοχή σε παραγωγικές διαδικασίες αγροτικών προϊόντων (π.χ. ντομάτας, πατάτας κ.α.), γ) τεχνογνωσία με εκπαιδευτικά σεμινάρια και ευκαιρία κατανάλωσης ολόφρεσκων φυσικών προϊόντων.

Αρχή της αγροτουριστικής ανάπτυξης αποτελεί η ισορροπία ανάμεσα σε ανάγκες και παροχές των επισκεπτών και του οφέλους των αγροτών μη ξεφεύγοντας από τον παράλληλο δρόμο με την αειφορία!

Ο **οικοτουρισμός** είναι μια μορφή τουρισμού περιβαλλοντικά ενσυνείδητη και υπεύθυνη που πραγματοποιείται με σκοπό την θέαση των στοιχείων και αγαθών της χλωρίδας και πανίδας. Ο καταναλωτισμός και η ασύδοτη διασκέδαση δεν είναι από τα στοιχεία που εκφράζουν τον οικοτουρισμό ούτως ώστε να μην επηρεάζεται αρνητικά ο περιβάλλον χώρος στον οποίο πραγματοποιείται.

Οι οικοτουρίστες κάνουν περιηγήσεις οι οποίες, συν τοις άλλοις, έχουν σκοπό την προσπάθεια διατήρησης των φυσικών περιοχών, και μάλιστα προωθούν την κοινωνική και οικονομική συμμετοχή του ντόπιου πληθυσμού. Στοιχεία του «μέσου οικοτουρίστα» είναι η ηλικία από 34 έως 45 ετών, είναι μορφωμένος, έχει σκοπό την απόλαυση της άγριας φύσης και ταξιδεύει πάνω από οκτώ ημέρες.

Αυτός ο τουρισμός απομακρύνει τον επισκέπτη-τουρίστα από πιέσεις της καθημερινότητας και καλύπτει ψυχοβιολογικές του ανάγκες. Περιέχει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων σε τόπους αφενός ακατοίκητους, φυσικούς και απομακρυσμένους, αφετέρου σε παραδοσιακούς/ αγροτικούς οικισμούς.

Οι εμπειρίες των οικοτουριστών χωρίζονται σε:

A) ΑΜΕΣΕΣ: Χαρακτηρίζονται από ενεργή συμμετοχή του επισκέπτη σε διάφορες δραστηριότητες ή εκδηλώσεις κοινωνικού και πολιτιστικού χαρακτήρα.

B) ΕΜΜΕΣΕΣ: Ή αλλιώς «υποκατάστατες δραστηριότητες και αισθητικές εμπειρίες». Σε αυτές ο επισκέπτης δεν συμμετέχει ενεργά, αλλά με τρόπους όπως η απαθανάτιση εικόνων(φωτογράφιση) ή ακόμη και απλή παρατήρηση της χλωρίδας και της πανίδας.

Βασική προϋπόθεση και αρχή του οικοτουρισμού είναι η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού στοιχείου του περιβάλλοντος χώρου, η μη προσβολή του τοπικού τρόπου ζωής αλλά αντιθέτως η καταβολή προσπάθειας προς ανάδειξή του.

7.1.2 Το φαινόμενο του «ΟΙΚΟΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ»

Ο οικοαγροτουρισμός είναι μια μορφή βιώσιμου τουρισμού. Ουσιαστικά, πρόκειται για συνδυασμό του Αγροτικού τουρισμού με την προστασία του περιβάλλοντος. Αυτό το είδος τουρισμού προτείνει διαμονή σε απομακρυσμένα καταλύματα(για άμεση επαφή με τη φύση) και παράλληλα την ενίσχυση του εισοδήματος των αγροτών.

Στον οικοαγροτουρισμό δεν έχει δοθεί συγκεκριμένος, αναλυτικός ορισμός από το ECEAT(EuropeanCenterofEco-AgroTourism), εμπνευστή του είδους αυτού, διότι η προσοχή δόθηκε απλά στο ότι γίνεται ένα πολύ σημαντικό βήμα για τη σύνδεση τουρισμού και περιβάλλοντος δηλαδή την προστασία της φύσης με την συμμετοχή-συμβολή της αγροτικής οικονομίας.

Ένας από τους κυριότερους στόχους του ECEAT είναι ένας περισσότερο βιώσιμος τουρισμός. Οι κυβερνήσεις, οι αγρότες και οι επισκέπτες πρέπει να συμμορφώνονται με τα κριτήρια συμπεριφοράς που έχουν καθοριστεί από το ECEAT. Τα αγροκτήματα που επέλεξε το ECEAT για ένταξη στο δίκτυο του οικοαγροτουρισμού(μεταξύ αυτών και πολλά ελληνικά) πληρούν το μεγαλύτερο μέρος των ακόλουθων κριτηρίων:

- Ο αγρότης δεν χρησιμοποιεί φυτοφάρμακα ή/και λιπάσματα
- Ο αγρότης λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την διατήρηση του φυσικού τοπίου μέσα και γύρω από την εκμετάλλευσή του
- Προτιμούνται οι επενδύσεις που είναι φιλικές με το περιβάλλον. Τα προϊόντα που υπονομεύουν το φυσικό περιβάλλον αποφεύγονται.
- Ο αγρότης χρησιμοποιεί με οικονομία τις ενεργειακές πηγές και διαχωρίζει- στο μέτρο του δυνατού- τα απορρίμματα

Οι τουρίστες μπορεί να φανούν υποστηρικτικοί επιζητώντας την απλότητα και όχι επιβλαβείς πολυτέλειες. Ένα συνεχώς αυξανόμενο ρεύμα προς μια περιοχή περιβαλλοντικά ευαίσθητων τουριστών θα παρακινήσει οπωσδήποτε τις τοπικές αρχές στο να προωθήσουν πολιτικές προστασίας του περιβάλλοντος.

Το ECEAT ξεκίνησε το 1992 όταν εγκρίθηκε από την Ε.Ε. σχετικό πρόγραμμα ανάπτυξης οικοαγροτουρισμού σε χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Το ECEAT συντονίζει σήμερα σε πανευρωπαϊκό επίπεδο ένα μεγάλο δίκτυο ανεξάρτητων εθνικών και τοπικών οικοαγροτουριστικών οργανώσεων. Στόχος αυτών η προώθηση της έννοιας της βιωσιμότητας, ιδιαίτερα στους τομείς Γεωργίας και Τουρισμού.

Οι χώρες που συμμετέχουν μέχρι σήμερα στο δίκτυο οικοαγροτουρισμού, εκτός από την Ελλάδα, είναι οι: Πολωνία, Γερμανία, Τσεχία, Σλοβακία, Ουγγαρία, Σλοβενία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Βαλτικές Χώρες, Πορτογαλία, Ολλανδία, Βρετανία, Ιρλανδία, Γαλλία και Βέλγιο.

Καταλύματα: Σε ότι αφορά τα καταλύματα, είναι λιτά, και δεν μπορούν να φιλοξενήσουν περισσότερους από 15 επισκέπτες την ίδια χρονική περίοδο. Υπάρχει απαραίτητα πόσιμο νερό και τουλάχιστον μια τουαλέτα. Στόχος είναι να διατηρηθεί ανέπαφος ο χαρακτήρας κάθε αγροικίας-καταλύματος(όσο εφικτό μπορεί, βέβαια, να είναι αυτό).

Ερχόμενοι στη χώρα μας τώρα, η «Νέα Οικολογία» σε συνεργασία με το ECEAT επιχειρεί από τα τέλη του 1994 να αναπτύξει το οικοαγροτουριστικό δίκτυο στην Ελλάδα. Το 1996 ετάχθησαν στο δίκτυο 83 καταλύματα από 8 περιοχές.

Επίσης, βασικός στόχος του προγράμματος είναι η προώθηση του βιώσιμου τουρισμού στην Ελλάδα, όπου τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί πολλές προσπάθειες αξιοποίησης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού(π.χ. προγράμματα Leader, Life, E.O.T., κ.α.).

Οι περισσότερες από αυτές τις προσπάθειες είναι αυτόνομες, δεν υπάρχει δηλαδή συνεργασία και ανταλλαγή εμπειρίας ανάμεσα σε αυτούς που υλοποιούν το πρόγραμμα εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

7.2 Οικοτουρισμός και βιώσιμος τουρισμός

Οι δυσμενείς επιπτώσεις του τουρισμού στο φυσικό περιβάλλον οδήγησαν στην ανάπτυξη της έννοιας του «βιώσιμου τουρισμού»(sustainable tourism) μιας έννοιας παράλληλης με εκείνες του οικοτουρισμού και του αγροτουρισμού. Με την έννοια του βιώσιμου τουρισμού καθορίζεται αφενός ο τουρισμός που αποφέρει οικονομικά οφέλη στις τοπικές κοινότητες, και αφετέρου η συμμετοχή των κατοίκων μιας περιοχής, οι οποίοι ασχολούνται οι ίδιοι με την ανάπτυξη και τη διαχείρισή του (λέγεται και «συμμετοχική» τουριστική ανάπτυξη).

7.3 Ecoforestry- Οικοδασία

Οικοδασία: είναι μια εναλλακτική λύση έναντι της βιοτεχνικής υλοτομίας. Χρησιμοποιώντας μικρής επιρροής μεθόδους συγκομιδής, οι κάτοχοι γης κόβουν μικρό αριθμό επιλεγμένων δέντρων, επεξεργάζονται και μεταφέρουν την ξυλεία δίχως να προκαλούν ζημιά στον περιβάλλοντα χώρο του δάσους.

Αυτή η όμορφη οικοξυλεία πωλείται σε υπερπόντιες αγορές, παρέχοντας στους ντόπιους με ανεξαρτησία, ένα εισόδημα και εργασία ενώ προστατεύουν τις πηγές του δάσους για το μέλλον. Σύμφωνα με την Greenpeace- η οικοξυλεία παρέχει 10 φορές περισσότερο κέρδος στις τοπικές κοινωνίες από τις μεγάλης κλίμακας διαδικασίες υλοτομίας.

Άλλες επιλογές για παραγωγικές δραστηριότητες εισοδήματος περιλαμβάνουν τον οικοτουρισμό και την κατασκευή προϊόντων μη δασικής ξυλείας, όπως τα καρύδια. Αυτές οι διατηρήσιμες εναλλακτικές μπορούν να υπάρξουν μόνο εφόσον το δάσος είναι προστατευόμενο.

Η οικοδασία είναι πολύ καλύτερη από την υλοτομία(Solomon Islands).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ Η΄ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

8.1 Προσεγγίσεις της έννοιας του οικοτουρισμού

8.1.1 Το φαινόμενο «ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ»

Ένα είδος τουρισμού που αγγίζει την οικολογική και κοινωνική συνείδηση. Επικεντρώνεται στην τοπική κουλτούρα, περιπέτειες σε αγροτόπους, εθελοντισμό, προσωπική καλλιέργεια και μάθηση νέων τρόπων ζωής στον πλανήτη. Το ταξίδι αποτελεί μια απλή τυπική διαδικασία μπροστά στους προορισμούς όπου η χλωρίδα, η πανίδα και η πολιτιστική κληρονομιά είναι τα πρωταρχικά θέλγητρα.

Ο υπεύθυνος οικοτουρισμός συμπεριλαμβάνει προγράμματα που μειώνουν τις αρνητικές επιπτώσεις του συμβατικού τουρισμού στο περιβάλλον και ενσωματώνει την πολιτιστική ακεραιότητα των ντόπιων. Έτσι, σε αντίθεση με την καταστροφή του περιβάλλοντος, ένα ολοκληρωμένο μέρος του οικοτουρισμού είναι η προώθηση της ανακύκλωσης, η ενεργειακή αποδοτικότητα, η συντήρηση του νερού και η δημιουργία οικονομικών ευκαιριών για τις τοπικές κοινωνίες.

Ορίζεται, επίσης, ως μια μορφή φυσικού τουρισμού (η οποία συμπεριλαμβάνει τον όλο υπαίθριο και προσανατολισμένο στη φύση, τουρισμό) ο οικοτουρισμός και ακόμη πιο συγκεκριμένα συνδέει το ταξίδι είτε ψυχαγωγίας, περιπέτειας είτε εκπαιδευτικό με την προστασία των πόρων του προορισμού.

Διεθνείς οργανισμοί ανά τον κόσμο έχουν την άποψη ότι, ο οικότουρισμός είναι: περιβαλλοντικά υπεύθυνο ταξίδι και επίσκεψη σε φυσικές περιοχές με σκοπό την απόλαυση και εκτίμηση της φύσης(και όποιου σχετικού πολιτιστικού χαρακτηριστικού) το οποίο προωθεί την προστασία, έχει χαμηλό αντίκτυπο επισκεπτών και συμβάλλει στην αποτελεσματικά ενεργή κοινωνικοοικονομική συμμετοχή των ντόπιων.

Μια ακόμη προσέγγιση του οικότουρισμού αναφέρει πως πρόκειται για μια αυξανόμενη διάσημη μορφή τουρισμού όπου οι τουρίστες επιζητούν άγριες και γραφικές περιοχές όπως τα τροπικά δάση ή τα βουνά για ένα ενεργό και εκπαιδευτικό ταξίδι. Οι τουρίστες προέρχονται από τη Βόρειο Αμερική, την Ευρώπη και τις Αυστραλία/ Νέα Ζηλανδία, ο προορισμός είναι συχνά ο αναπτυσσόμενος κόσμος. Αυτό το φαινόμενο αποκαλείται και στρατηγική ανάπτυξης για υπανάπτυκτες γεωργικές περιοχές.

Το φαινόμενο αυτό ενισχύει την εθνική οικονομία χωρών όπως: Κόστα Ρίκα, Εκουαδόρ, Νεπάλ, Κένυα, Μαδαγασκάρη και Ανταρκτική. Ο οικότουρισμός επικρατεί ως σχέδιο/project από τα τέλη του 1980. Εσχάτως, παρατηρείται αλλαγή στις τουριστικές προτιμήσεις, έτσι ώστε να αναπτύσσεται μια επιθυμία εξερεύνησης του φυσικού περιβάλλοντος και ιδιαίτερα στις παραπάνω χώρες.

Ο οικότουρισμός εισήχθη πρώτα στην *Αφρική* τη δεκαετία του '50 αφού έγινε νόμιμο το κυνήγι. Η ανάγκη για αναδημιουργικές ζώνες κυνηγιού οδήγησε στην δημιουργία προστατευμένων περιοχών και εθνικών πάρκων. Σήμερα αυτές οι περιοχές έχουν γίνει σημαντικές πηγές εσόδων.

Η ανάπτυξη του οικότουρισμού συμβάλλει θετικά στην οικονομία των τοπικών κοινωνιών και των χωρών υποδοχής. Και παρά το γεγονός ότι κάποιες από τις οδηγίες εκτελούνται, συχνά δεν φτάνουν τα πρότυπα που έχουν τεθεί ώστε κάποιες χώρες να αντιμετωπίζουν αρνητικά αποτελέσματα. Η Νότιος Αφρική αν και έχει οικονομικά οφέλη από τον οικότουρισμό, υπόκειται παράλληλα σε αρνητικές επιδράσεις όπως φυσικό εκτόπισμα των ατόμων, αισχρή βεβήλωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και περιβαλλοντικές καταστροφές.

Πολλοί δηλώνουν ότι ο οικοτουρισμός δεν είναι οικονομικά ούτε κοινωνικά ωφέλιμος αλλά στρατηγική για συντήρηση και ανάπτυξη.

Ο τουρισμός στον Αμαζόνιο, για παράδειγμα, όπως και σε άλλες περιοχές στα αρχαία δάση του κόσμου, έχει μεγάλες πιθανότητες να συμβάλλει θετικά, αλλά η τωρινή του διαχείριση πραγματοποιείται με ένα μη ικανοποιητικό τρόπο. Έχει την πιθανότητα να εγγυηθεί μικρή περιβαλλοντική επιρροή στο δάσος του Αμαζονίου μέσω της εφαρμογής περιβαλλοντικά φιλικών τεχνολογιών και περιβαλλοντικά ευμενή διαμονή για τους επισκέπτες. Ωστόσο να εγγυάται ότι το εισόδημα προερχόμενο από αυτές τις δραστηριότητες θα ωφελεί άμεσα τις τοπικές κοινωνίες. Εξαιτίας της δεσπόζουσας φυσικής ομορφιάς του το δάσος του Αμαζονίου προσφέρει μια ευρεία κλίμακα επιλογών για οικοτουρισμό και τουρισμό περιπέτειας όπως: trekking, rafting, καταδύσεις, κρουαζιέρες και παρατήρηση της άγριας ζωής.

Πολλά είδη τουρισμού σχετιζόμενου με τη φύση δεν είναι οικοτουρισμός. Τα σχέδια στον τουρισμό αναμένεται να βοηθήσουν οικονομικά στην διάσωση και συντήρηση των πόρων νερού και γης πάνω στα οποία βασίζονται οι επιχειρήσεις και συμπεριλαμβάνουν οικολογικά ευαίσθητη χρήση της αρχιτεκτονικής και εδαφών ως μέρος των σχεδίων/projects. Ο τουρισμός μπορεί να έχει επίσης σημαντικές κοινωνικές επιδράσεις και οι οικοτουριστικές επιχειρήσεις είναι έτσι δομημένες ώστε να ωφελούν τις τοπικές κοινότητες.

Μέχρι τώρα, ακόμη, δεν υπάρχουν δεδομένα πιστοποίησης του οικοτουρισμού, αν και οι καλύτερες πρακτικές έχουν τεκμηριωθεί. Η οικοτουριστική κοινωνία στις Η.Π.Α. και το U.N.E.P.(United Nations Environment Program), έχουν εκδώσει ευρέως αποδεκτές κατευθυντήριες γραμμές της βιομηχανίας για να εξυπηρετήσουν τις αρχές των σχεδίων/projects να αποτρέψουν πιθανές αρνητικές επιδράσεις, όπως στα δάση την χρήση καυσόξυλων ή δραστηριότητες που τα καταπατούν, τις αλλαγές στη συμπεριφορά των ζώων, την διάβρωση του εδάφους ως αποτέλεσμα υπερβολικής χρήσης και την μόλυνση.

Με κατάλληλο σχεδιασμό και επιτήρηση, ο οικοτουρισμός μπορεί να βοηθήσει στην προστασία των οικοσυστημάτων και να διασώσει την βιοποικιλότητα. Μπορεί επίσης να οδηγήσει τις τοπικές κοινότητες στο να διατηρήσουν το οικοσύστημα άθικτο παρά να το θεωρήσουν ως εκμεταλλεύσιμο πόρο, να προωθήσουν περιβαλλοντική υπευθυνότητα και να αυξήσουν τις περιβαλλοντικές γνώσεις.

8.1.2 Οι στόχοι του οικοτουρισμού

Ο οικοτουρισμός είναι ένα εξαιρετου ενδιαφέροντος φαινόμενο κατά την άποψη του U.N.E.P (United Nations Environmental Program)¹⁷ επειδή σχετίζεται με την διατήρηση, την βιωσιμότητα και την βιοποικιλότητα. Ως ένα όργανο ανάπτυξης, ο οικοτουρισμός μπορεί να επιτύχει τους εξής τρεις βασικούς στόχους:

- ✓ να διατηρήσει την βιολογική (και πολιτιστική) ποικιλότητα, ενδυναμώνοντας τα συστήματα διοίκησης προστατευόμενων περιοχών(είτε δημοσίων είτε ιδιωτικών), και αυξάνοντας την αξία των υγιών οικοσυστημάτων
- ✓ να προωθήσει την βιώσιμη χρήση της βιοποικιλότητας, «γεννώντας» εισόδημα, εργασία και επιχειρηματικές ευκαιρίες στον οικοτουρισμό όπως και σε «συγγενείς» επιχειρήσεις και
- ✓ να μοιραστεί τα κέρδη της ανάπτυξης του οικοτουρισμού ακριβοδίκαια με τις τοπικές κοινότητες και τους ντόπιους, εξασφαλίζοντας την συναίνεση και την πλήρη συμμετοχή τους στον σχεδιασμό και την διοίκηση των οικοτουριστικών επιχειρήσεων

Ο καλοσχεδιασμένος και σωστά διοικούμενος οικοτουρισμός έχει αποδειχθεί ως ένα από τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία για μακροπρόθεσμη διατήρηση της βιοποικιλότητας όταν υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες (όπως δυνατότητα ύπαρξης αγοράς, ικανότητα διοίκησης σε τοπικό επίπεδο και ξεκάθαρες ελεγχόμενες συνδέσεις ανάμεσα στην οικοτουριστική ανάπτυξη και προστασία).

¹⁷ Βλέπε σχετική αναφορά στο κεφάλαιο 5.3, σελ.23

8.1.3 Οφέλη από την ανάπτυξη του οικοτουρισμού

Υπάρχουν πολλά διαφορετικά οφέλη που μπορούν να αντληθούν από το οικοτουριστικό όργανο από τοπικές κοινότητες παρά από μεγαλύτερους φορείς του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Το ακόλουθο άρθρο εκδόθηκε από την USAID, έναν οργανισμό που χρηματοδοτεί διάφορα οικοτουριστικά σχέδια σε πολλά αναπτυσσόμενα έθνη.

Είτε καλείται τουρισμός της φύσης ή οικοτουρισμός, στηρίζοντας την ψυχαγωγία και την εκπαίδευση που αφορούν τα φυσικά θέλγητρα, αποτελεί ένα πολλά υποσχόμενο μέσο το οποίο αναβαθμίζει τους κοινωνικούς, οικονομικούς και περιβαλλοντικούς αντικειμενικούς σκοπούς στις αναπτυσσόμενες χώρες. Προσφέρει στις χώρες το έδαφος για μικρές επιχειρηματικές επενδύσεις, θέσεις εργασίας και αυξάνει την προστασία των βιολογικών πηγών τους.

Ωστόσο, ο οικοτουρισμός προκειμένου να γίνει ένα οικονομικό και περιβαλλοντικό όργανο απαιτεί την ενθάρρυνση μιας υπεύθυνης τουριστικής ανάπτυξης καθώς και ενεργή εξωτερική και τοπική συμμετοχή στην προστασία της βιολογικής κληρονομιάς των αναπτυσσόμενων κρατών.

Το περιβάλλον των δασών και των λιμανιών καταστρέφεται και κάποια είδη της άγριας φύσης οδηγούνται σε εξαφάνιση κάτω από τις πιέσεις του κυνηγιού, της υλοτομίας και του ψαρέματος. Όπου οι περιοχές έχουν επίσημα εξασφαλιστεί από την φυσική προστασία, οι κυβερνήσεις των αναπτυσσόμενων κρατών δεν έχουν επαρκή χρηματικά αποθέματα για τη διαχείρισή τους. Αυτές οι περιοχές καταστρέφονται επειδή δεν αξιοποιούνται πλήρως οι βιολογικές τους πηγές.

Μια πρόσφατη εκτίμηση της USAID αναγνωρίζει τον τουρισμό ως μια επιχείρηση με θετική συνεισφορά στη διατήρηση των διακινδυνευμένων βιολογικών πόρων.¹⁸

¹⁸ USAID, υποστήριξη για τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, Ιούλιος 1995

Η συνεισφορά του οικοτουρισμού περιλαμβάνει την αύξηση της τοπικής γνώσης για την αξία των βιολογικών πόρων αυξάνοντας την τοπική συμμετοχή στα οφέλη από την προστασία της βιοποικιλότητας (θέσεις εργασίας και εισοδήματα) και την παραγωγή εσόδων με στόχο την διατήρηση των βιολογικά πλούσιων περιοχών.

Η άγρια φύση και το περιβάλλον γύρω από αυτή στις αναπτυσσόμενες χώρες ολοένα και περισσότερο αποτελούν θέλγητρα για τον διεθνή τουρισμό. Ο αυξανόμενος αριθμός οικοτουριστών συγκεντρώνονται στο Νεπάλ, στη Μαδαγασκάρη, στα τροπικά δάση της Κόστα Ρίκα, στη Ταϊλάνδη και στη Σρι Λάνκα.

Οι τουρίστες της «φύσης» φέρνουν μαζί τους περισσότερα χρήματα, τα οποία δημιουργούν δουλειές και εισοδήματα για τα νοικοκυριά, τις κοινότητες, τα εθνικά πάρκα και άλλες προστατευόμενες περιοχές. Οι οικοτουριστικές επιχειρήσεις αναπτύσσουν μεταφορικές και επισιτιστικές υπηρεσίες οι οποίες παράγουν έσοδα και συνάλλαγμα. Οι κυβερνήσεις μπορούν να κάνουν χρήση αυτού του εισοδήματος για τη διαχείριση και την προστασία του περιβάλλοντος.

Απόρροια των ανωτέρω αποτελεί το γεγονός ότι ο οικοτουρισμός ή τουρισμός «φύσης» μπορεί ταυτόχρονα να ωφελήσει την περιβαλλοντική προστασία αλλά και την οικονομική ανάπτυξη.

8.3 Οι δέκα (10) εντολές του οικοτουρισμού

Η ASTA (American Society of Travel Agents) διανέμει οδηγίες για Υπεύθυνο Περιβαλλοντικό Τουρισμό για όλους τους πελάτες που κλείνουν διακοπές του κλάδου. Η ASTA υποστηρίζει ότι :

«Ο τουρισμός είναι ένα φυσικό δικαίωμα των ανθρώπων και είναι ένα κρίσιμο συστατικό της παγκόσμιας ειρήνης. Η ASTA στοχεύει να ενθαρρύνει την ανάπτυξη του ειρηνικού τουρισμού και του περιβαλλοντικά υπεύθυνου ταξιδιού μέσω της προσκόλλησης σε συγκεκριμένες οδηγίες.

Αυτές οι οδηγίες περιλαμβάνουν 10 προτάσεις για την ενθάρρυνση των τουριστών να φέρονται υπεύθυνα και να δείχνουν σεβασμό σε αυτούς που τους φιλοξενούν και στο περιβάλλον του προορισμού τους, αδιαφορώντας για τον σκοπό του ταξιδιού τους.

8.4 Μορφές οικοτουρισμού

Για να γίνει κατανοητή η διάκριση των μορφών του οικοτουρισμού θα πρέπει να επισημανθεί πως οι δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν οι οικοτουρίστες ουσιαστικά εξαρτώνται άμεσα από την έννοια της εμπειρίας. Σχετικά λοιπόν με τις εμπειρίες των οικοτουριστών, αυτές διακρίνονται στις εξής δύο κατηγορίες :

A. Άμεσες εμπειρίες

Είναι οι εμπειρίες στις οποίες ο επισκέπτης λαμβάνει μέρος ενεργά στις δραστηριότητες.

B. Έμμεσες εμπειρίες ή υποκατάστατες

Σε αυτή την περίπτωση, δεν υπάρχει ενεργός συμμετοχή στις δραστηριότητες και σαν αποτέλεσμα ο οικοτουρίστας δεν αποκομίζει άμεσες εμπειρίες ή άμεση κατανάλωση φυσικών ή πολιτιστικών πόρων, αντιθέτως βιώνει μια αναπαράσταση (φωτογράφιση) ή παρατήρηση της άγριας πανίδας και χλωρίδας.

Όσον αφορά λοιπόν τις μορφές οικοτουρισμού, επειδή συνδέονται απόλυτα με το χώρο ή τον τόπο στον οποίο πραγματοποιούνται, παρακάτω παρουσιάζονται **δύο διαφορετικές περιπτώσεις μορφών οικοτουρισμού** μαζί με τα περιεχόμενα της καθεμιάς :

Σε περιοχές φυσικές, απομακρυσμένες και ακατοίκητες (συνήθως) και περιλαμβάνουν :

Η συγκεκριμένη μορφή οικοτουρισμού αφορά ταξίδια με σκοπό την παρατήρηση των φυσικών πόρων και της άγριας ζωής. Παράλληλα, ένα τέτοιο ταξίδι θα μπορούσε να γίνεται με σκοπό την αναψυχή σε άθικτο περιβάλλον, με βασική προϋπόθεση την φυσική αντοχή.

Σε περιοχές με αγροτικούς/παραδοσιακούς οικισμούς σε συνδυασμό με τις δραστηριότητες του τοπικού πληθυσμού και περιλαμβάνουν:

Αυτή η μορφή οικοτουρισμού ανταποκρίνεται στην ανάγκη του επισκέπτη να γνωρίσει τον ντόπιο πληθυσμό και να συμμετέχει σε πολιτιστικές εκδηλώσεις. Ωστόσο, είναι δυνατή η χρήση και αγορά βιολογικών ή οικολογικών προϊόντων και συνάμα ο επισκέπτης μπορεί να περιηγηθεί σε βοτανικούς κήπους και σε φάρμες ή αγροκτήματα.

8.5 Το προφίλ του επισκέπτη - τουρίστα

Ο οικοτουρίστας συνήθως προκαθορίζεται από τις γνώσεις που κατέχει, τα ενδιαφέροντα που τον διακρίνουν και από τις δραστηριότητες που ασκεί.

Αρχικά θα ήταν χρήσιμο να γίνει αναφορά σε ένα είδος ψυχογραφήματος¹⁹ κατά το οποίο οι οικοτουρίστες :

- Διακατέχονται από περιβαλλοντική ηθική
- Προθυμοποιούνται και ενεργοποιούνται για την προστασία των περιβαλλοντικών πόρων
- Ενεργοποιούνται και συμπεριφέρονται με εσωτερικά παρά εξωτερικά κίνητρα
- Χαρακτηρίζονται από βιοκεντρικό παρά ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό και υψηλές γνωστικές και συναισθηματικές λειτουργίες
- Επιδιώκουν να προστατέψουν και να ωφελήσουν την άγρια ζωή στο περιβάλλον που αυτή εντάσσεται
- Αγωνίζονται να αποκτήσουν άμεσες εμπειρίες στο φυσικό περιβάλλον
- Προσδοκούν επιμόρφωση ως προς τις συνθήκες και τις ιδιότητες των περιβαλλοντικών πόρων

¹⁹ Σύμφωνα με τους Ballantine&Eagles (1994)

Εάν όμως προβούμε σε μία κατηγοριοποίηση αυτού που αποκαλούμε οικοτουρίστα, αξιόλογη προσέγγιση θα μπορούσε να θεωρηθεί αυτή του Mowforth, ο οποίος επηρεασμένος από μελέτες των Ruschmann και Budowski, διαχωρίζει τον οικοτουρίστα σε τρεις(3) τύπους :

- **Δραστήριοι ή τραχείς**, που επιδιώκουν δραστηριότητες άθλησης, κυρίως έντονες ή περιπετειώδεις και επικίνδυνου τύπου
- **Ηπιοι ή ήρεμοι**, που ενδιαφέρονται κυρίως για παρατήρηση και απόλαυση της φύσης ή για οργανωμένα ταξίδια και διαδρομές
- **Ειδικοί ή σπεσιαλίστες**, που ταξιδεύουν και για επιστημονικούς λόγους (διερεύνηση φυσικών πόρων) αλλά και για χόμπι

8.6 Παράγοντες που οδήγησαν στην ανάπτυξη του οικοτουρισμού

Με ερέθισμα τη βιομηχανική επανάσταση, ο άνθρωπος αποκόβεται από την σχέση του με τη φύση και ξεκινά μια νέα συμβιωτική σχέση με τη τεχνική ύλη την οποία έχει δημιουργήσει ο ίδιος θέτοντας σε επεξεργασία και αλλοίωση την φύση.

Ο άνθρωπος του σήμερα, ενάγει τη φύση σε υπόδουλο στοιχείο, ενώ αυτή είναι μία ακατέργαστη πρώτη ύλη που νοείται ως συντελεστής της παραγωγής.

Ας σημειωθεί ότι η θεώρηση της όμορφης φύσης ως πρώτης ύλης διαθέσιμης προς μεταποίηση, είναι ένα από τα καίρια συστατικά που βοηθούν στην διαίωνιση ενός μοντέλου κοινωνικής οργάνωσης που τροφοδοτείται από τη ληλασία της φύσης.

Η κοινωνική συνείδηση είναι η εναρκτήριο δύναμη για την ανάπτυξη του οικοτουρισμού. Η κατάσταση κατά την οποία ο άνθρωπος αφού αναγνωρίσει τα λάθη του, μπαίνει στην διαδικασία να τα διορθώσει, αποτελεί τον βασικό λόγο ανάπτυξης του οικοτουρισμού.

Πιο συγκεκριμένα, ο άνθρωπος που κατά καιρούς υιοθετεί τον ρόλο του τουρίστα, ενώ σήμερα μοχθούσε για μια τεχνολογικά εξελιγμένη κοινωνία, βλέποντας μπροστά του την καταστροφή που είχε επέλθει μετά από αυτού του είδους την ανάπτυξη, συνειδητοποίησε ότι πλέον έχει ανάγκη από μια κοινωνία που θα σέβεται το περιβάλλον, θα αξιοποιεί τις πηγές ενέργειας χωρίς να τις εξαντλεί και θα προστατεύει την βιωσιμότητά της.

Με αυτή τη ροπή προς έναν πιο υγιή τρόπο ζωής, δημιουργήθηκε αφορμή ανάπτυξης μιας μορφής τουρισμού που θα ανταποκρίνεται στα προαναφερθέντα πρότυπα, αυτή ή μορφή αποκαλείται «οικοτουρισμός ή οικολογικός τουρισμός ή τουρισμός της φύσης»

Κάποιοι από τους παράγοντες που οδήγησαν στην ανάπτυξη του οικοτουρισμού είναι οι ακόλουθοι:

- Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου του ανθρώπου, η οποία επηρεάζει τις αξίες, ανάγκες και προτεραιότητες μιας κοινωνίας, ως προς την ποιότητα ζωής και το περιβάλλον ειδικότερα
- Η αυξανόμενη υποβάθμιση της ποιότητας του περιβάλλοντος λόγω αρνητικών επιπτώσεων από την ανάπτυξη των ανθρωπίνων δραστηριότητα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9^ο

ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

9.1 TheNatureConservancy – «ΗΠροστασίατηςΦύσης»

Το ταξίδι σε φυσικούς και άγριους προορισμούς έχει αυξηθεί σημαντικά τη τελευταία δεκαετία. Αν η τοποθέτηση της υποδομής δεν είναι η κατάλληλη, αυτή η συνεχόμενη μόδα απειλεί την υγεία και τη ζωτικότητα κάποιων από τα πιο όμορφα μέρη στον κόσμο. Η «Προστασία της Φύσης» προσπαθεί να μετατρέψει αυτήν την απειλή σε μια ευκαιρία χρησιμοποιώντας τον τουρισμό για την προστασία των πάρκων, και για να δώσουν στις αγροτικές και παράκτιες κοινωνίες μια περιβαλλοντικά φιλική μορφή εισοδήματος.

Η συντήρηση των πάρκων μέσω της ανάπτυξης του τουρισμού

Τα πάρκα χρειάζονται κεφάλαιο με σκοπό να πληρώνουν τους φύλακες, να παρέχουν υπηρεσίες στους επισκέπτες, να διαχειρίζονται τα άγρια ζώα και να διεξάγουν την επιμόρφωση της κοινωνίας. Οι τουρίστες που απολαμβάνουν αυτά τα πάρκα θα έπρεπε να συμβάλλουν χρηματικά σε αυτά τα έξοδα σαν έναν τρόπο αποζημίωσης των πάρκων για το κόστος της επίσκεψής τους σε αυτά και για την αλλαγή της ισορροπίας που μπορεί να προκληθεί κατά τη διάρκεια της διαμονής τους σε αυτά. Σε πολλά μέρη και συχνά σε αναπτυσσόμενες χώρες με περιορισμένους προϋπολογισμούς για τα πάρκα τους, οι τουρίστες δεν συμμετέχουν στα έξοδα λόγω φθοράς που μπορεί να προκαλέσουν κατά τη διαμονή του στο πάρκο, έτσι δεν υπάρχει πηγή ανατροφοδότησης για τα συγκεκριμένα πάρκα.

Οι πρωτοβουλίες της "Nature Conservancy"

Τέθηκε σε εφαρμογή η πλοήγηση ενός προγράμματος αμειβόμενης εισόδου στο εθνικό πάρκο της Βολιβίας, το πιο συχνά επισκεπτόμενο πάρκο της χώρας. Με την πάροδο τεσσάρων ετών, το πρόγραμμα επέφερε εισόδημα ύψους 600.000 δολαρίων για συντήρηση. Τα χρήματα χρησιμοποιούνται για να διευθετήσουν απειλές όπως τα ανθρώπινα απόβλητα και η πρόσβαση οχημάτων.

Πλέον, η Υπηρεσία του πάρκου και η Ν.С. έχουν δεσμευτεί για την ίδρυση προγραμμάτων συλλογής αμοιβών, τουριστικά δικαιώματα εκμετάλλευσης και οικοτουρισμό βασισμένο στην κοινωνία σε προστατευόμενες περιοχές σε ολόκληρη τη χώρα.

Η Nature Conservancy συνεργάζεται με την Unesco

Η Ν.С. σε μια προσπάθεια να εξαπλώσει τις στρατηγικές από τις προστατευόμενες περιοχές και χώρες στις οποίες εργάζεται άμεσα, επιχείρησε να προσεγγίσει την UNESCO η οποία διενεργεί το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Κληρονομιάς, το οποίο είναι υπεύθυνο για την προστασία 174 θέσεις φυσικής κληρονομιάς και 25 μικτές (φυσικές και πολιτιστικές) σε ολόκληρο τον κόσμο, διακηρύχθηκε ως μια διεθνής διακεκριμένη αξία. Μετά από συζητήσεις προχώρησαν σε υπογραφή συμφωνίας η οποία ανοίγει την πόρτα για σχέδια που καλύπτουν ένα εύρος θεμάτων που περιλαμβάνουν τον τουρισμό, τη διατήρηση λιμανιών και μακροπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις- τα οποία είναι, προς το παρόν, υπό ανάπτυξη.

Σαν αποτέλεσμα, τα επόμενα χρόνια, η Ν.С. σχεδιάζει να επεκτείνει την επιτυχία της μέσω στρατηγικών που κάνουν τον οικοτουρισμό ένα κεφάλαιο για την συντήρηση των πάρκων. Με την καθιέρωση προγραμμάτων που διοχετεύουν το τουριστικό εισόδημα στη διατήρηση των πάρκων, μειώνονται οι απειλές που προκαλούνται από τους επισκέπτες και προωθούν τις εισοδηματικές ευκαιρίες με μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα για τις παρακείμενες κοινωνίες, η Ν.С. βοηθά στην συνειδητοποίηση των πιθανοτήτων του οικοτουρισμού να κάνει τους επισκέπτες να απολαύσουν την ομορφιά που έχουν να προσφέρουν τα πάρκα για τις γενιές που έρχονται.

9.2 Η οργάνωση USAID – Η «βοήθεια» των ΗΠΑ

Ο ρόλος του οργανισμού

Η USAID υποστηρίζει τις τουριστικές δραστηριότητες που βασίζονται στον τουρισμό, οι οποίες αποτελούν μέρος των προγραμμάτων της για την βιοποικιλότητα σε περισσότερες από 12 χώρες παγκοσμίως. Οι οικοτουριστικές δραστηριότητες του οργανισμού περιλαμβάνουν υποστήριξη για τα συστήματα των αναπτυσσόμενων εθνικών πάρκων, τον εξοπλισμό των νέων εθνικών πάρκων, την πρόσληψη και εκπαίδευση του προσωπικού των πάρκων και την στήριξη των κυβερνητικών μεταρρυθμίσεων που προωθούν τις ρυθμιζόμενες επενδύσεις και άλλα τουριστικά εγχειρήματα.

Εγχειρήματα του οργανισμού

Στην Κόστα Ρίκα, τη Τζαμάικα και τη Σρι Λάνκα, η υποστήριξη της USAID οδήγησε στη δημιουργία νέων πάρκων άγριας φύσης, τα οποία δημιουργούν τουριστικές ευκολίες γύρω από την απαίτηση για φαγητό, κατάλυμα, σουβενίρ, εκπαιδευτικά υλικά και μεταφορικές υπηρεσίες, τα οποία με τη σειρά τους παρακινούν τις τοπικές επενδύσεις και την εργασία.

Στο Νεπάλ, τη Μαδαγασκάρη και τη Ταϊλάνδη, η USAID υποστηρίζει τις περιβαλλοντικές δραστηριότητες με σκοπό να προωθήσει νέους πόρους ζωής συμπεριλαμβάνοντας την εργασία στη φύση ως μια εναλλακτική λύση στην καταπάτηση εθνικών πάρκων, στην υλοτομία και στην γεωργία.

9.3ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ (Μ.Κ.Ο.)

9.3.1 Η συμβολή των Μ.Κ.Ο.

Στο παγκόσμιο συνέδριο τουρισμού διατυπώθηκαν διάφορες γνώμες σχετικά με τις αρχές της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, μια από αυτές τις αρχές τόνιζε τον κατασταλακτικό ρόλο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων(Μ.Κ.Ο.) τόσο στην βιώσιμη αλλά και γενικά στον σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης, και αυτό φυσικά θα ήταν πιο ολοκληρωμένο με τη συμμετοχή των κυβερνήσεων και των αρμοδίων φορέων για την τουριστική ανάπτυξη.

Πιο συγκεκριμένα, ο ρόλος αυτός μεταφράζεται σε βοήθεια σε φορείς της τουριστικής βιομηχανίας όσον αφορά την επισκεψιμότητα των περιοχών, την ανάπτυξη εργαλείων, την εξεύρεση πόρων, την παροχή εκπαίδευσης, κλπ.

Οι Μ.Κ.Ο. λειτουργούν ανάλογα με τις συνθήκες, την αποστολή το σκοπό και το τουριστικό περιβάλλον που τις περιβάλλει σε κάθε περίπτωση.

Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις στις οποίες υιοθετούν τον ρόλο του εκπαιδευτή, και του παροχέα τεχνικών πληροφοριών και εμπειριών. Παράλληλα, με την παρουσία τους συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τουρισμού, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του περιβάλλοντος και της υγείας.

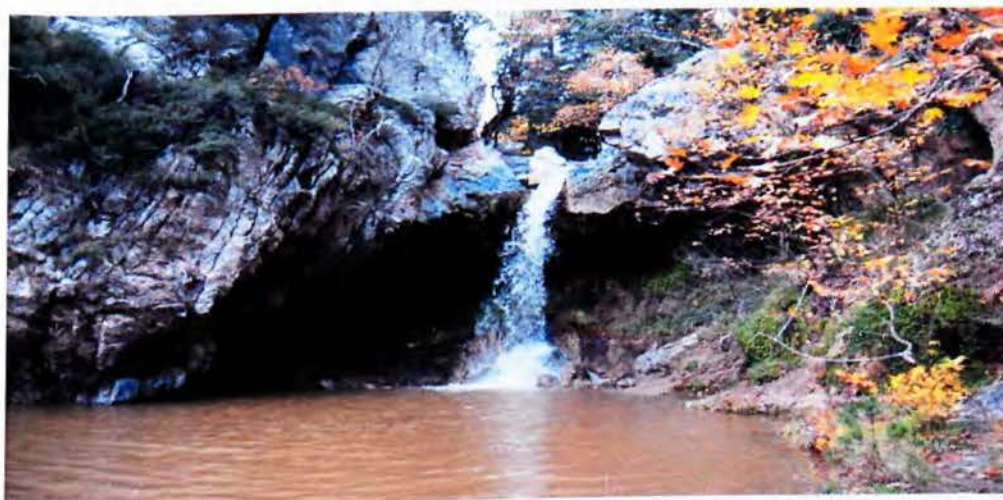
Σύμφωνα με τους Droom&Moore« οι Μ.Κ.Ο. λειτουργούν ως 'οχήματα' που φέρνουν σε επαφή όλα τα στοιχεία του οικοτουρισμού». Ωστόσο ο οικοτουρισμός καθίσταται πεδίο δράσης πολλών Μ.Κ.Ο.

9.3.2 Η παρουσία των Μ.Κ.Ο. στην Ελλάδα

Συνοπτικά, θα αναφέρουμε πως ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο δεν αφήνει περιθώριο δράσης στις Μ.Κ.Ο.

Στην Ελλάδα οι Μ.Κ.Ο. που μπορούν να χαρακτηριστούν ως περιβαλλοντικές είναι οι εξής: Αρχέλων, Ελληνική Εταιρία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία, Μεσόγειος SOS, MOM και WWF.

Τέλος, παρατηρείται οι Μ.Κ.Ο. συχνά να λειτουργούν ως ομάδες πίεσης με σκοπό να ωθήσουν την κυβέρνηση να υιοθετήσει περιβαλλοντικές πολιτικές. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτέλεσε την άνοιξη του 2003, η πίεση των Μ.Κ.Ο. στο Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε για την λανθασμένη πολιτική σε σχέση με τις «Περιοχές NATURA», οι Μ.Κ.Ο. είχαν προβεί τότε στην ενημέρωση της κοινής γνώμης με σκοπό την περίπτωση αναθεώρησης.²⁰

²⁰ ΜΟΙΡΑ, Π. – ΜΥΛΩΝΟΠΟΥΛΟΣ, Δ., **Η συμβολή των ΜΚΟ στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη**, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας & Τμήμα Διοίκησης και Διαχείρισης Έργων, Α.Τ.Ε.Ι. Λάρισας, 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο για τη «Διαχείριση Έργων σε Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις», 30/6-1/7/2006, Λάρισα, Πρακτικά Συνεδρίου, επιστ. επιμ. Αφουξενίδης, Α. – Συρακούλης, Κ. εκδ. Προπομπός, Νοέμβριος 2006

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10^ο

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ & ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

10.1 Η συνύπαρξη μιας οικολογικά ευαίσθητης περιοχής με τον ανθρώπινο παράγοντα

Στα πρώτα χρόνια κατά τα οποία ο άνθρωπος επιχείρησε να διαχειριστεί τις οικολογικά ευαίσθητες περιοχές, επικρατούσε η άποψη ότι δεν ήταν εφικτή η εναρμόνιση ανθρώπου και φύσης. Αυτό στηριζόταν στο γεγονός ότι κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα ήταν ικανή να υποβαθμίσει και να αλλοιώσει το φυσικό περιβάλλον, βέβαια με την πάροδο του χρόνου αποδείχτηκε λανθάνουσα.

Στηριζόμενη στην παραπάνω άποψη, η κοινωνία αποφάσισε πως θα ήταν ορθό να απομακρυνθεί η ανθρώπινη παρουσία έτσι ώστε να σταματήσει η φθορά των προστατευόμενων περιοχών. Λίγο καιρό αργότερα, αποδείχτηκε ότι ακόμη και ο ακραίος περιορισμός μιας περιοχής μπορεί αντίθετα αποτελέσματα από τα αναμενόμενα, δηλαδή να προκαλέσει μαρασμό στο περιβάλλον.

Σαν αποτέλεσμα, προέκυψε ότι η πιο αποδοτική μέθοδος προστασίας μιας οικολογικά ευαίσθητης περιοχής είναι, κάθε περιοχή να αποτελείται από δύο πυρήνες:

- 1) Πυρήνας προστασίας της φύσης
- 2) Πυρήνας οικοανάπτυξης

Επομένως, μία περιοχή μπορεί να συνδυάσει παράλληλα καθεστώς προστασίας και ανάπτυξη ανθρώπινων δραστηριοτήτων και έτσι να εξασφαλίσει:

- Μια ολοκληρωμένη διαχείριση του χώρου
- Την διαφύλαξη των φυσικών και πολιτιστικών αγαθών
- Την αειφόρο χρήση των πόρων

10.2Η εφαρμογή του οικοτουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές

Όταν γίνεται αναφορά στην ανάπτυξη οικοτουρισμού σε μία περιοχή, έχουμε ως κύριο γνώμονα το γεγονός ότι οι συνθήκες κατά τις οποίες αναπτύσσεται, θα πρέπει να φέρουν ένα αποτέλεσμα με το οποίο να μην υποβαθμίζεται το οικείο περιβάλλον.

Δυστυχώς, πολλές φορές παρουσιάζεται μία σύγχυση στην προσπάθεια να αναγνωρίσουμε μια οικοτουριστική δραστηριότητα, καθώς μπορεί να έχουμε απλά εντοπίσει την ανάπτυξη τουρισμού σε μία περιοχή με ιδιαίτερη φυσική δομή αλλά μετά από χρήση των πηγών της (νερό – θάλασσα) να προκαλέσουμε επιτηδευμένα ή μη, την ρύπανση της. Σε αυτή την περίπτωση, το περιβάλλον είναι μη ελεγχόμενο και φυσικά τα αποτελέσματα από την ανάπτυξη δραστηριοτήτων είναι αρνητικά, κάτι που αντιτίθεται σε αυτό που επιδιώκει ο οικοτουρισμός.

Εάν, παρόλα αυτά επιθυμούμε να αναπτύξουμε οικοτουρισμό σε μία προστατευόμενη περιοχή, τότε είναι απαραίτητο να τηρούνται οι ακόλουθοι κανόνες:

- A. Ανάπτυξη δραστηριοτήτων που δεν προκαλούν υποβάθμιση και φθορά στην περιοχή
- B. Μέσω των οικοτουριστικών δραστηριοτήτων να επιτυγχάνεται η παράλληλη προστασία της περιοχής

Οποιαδήποτε δραστηριότητα που δεν θέτει σε εφαρμογή τους παραπάνω κανόνες, είναι απλά «Πρασίνισμα» του τουρισμού ή αλλιώς «Ηπιος τουρισμός», αλλά σε καμία περίπτωση οικοτουρισμός.

10.3 Αξιολόγηση των προοπτικών ανάπτυξης οικοτουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές

Προκειμένου να ερευνηθεί κατά πόσο είναι δυνατό να αναπτυχθεί οικοτουρισμός σε μία προστατευόμενη περιοχή θα πρέπει να εξεταστεί η περιοχή αυτή για:

- * Τα δεδομένα της
- * Την συσχέτισή της με τον σκοπό προστασίας

Στην Ελλάδα το μεγαλύτερο ποσοστό των προστατευόμενων περιοχών, αποτελούν για τους επισκέπτες συνειδητά οικοτουριστικό προορισμό και το μεγαλύτερο ποσοστό των επισκεπτών είναι ομογενείς.

Ένας αντικειμενικά σωστός τρόπος ελέγχου των οικοτουριστικών δυνατοτήτων μιας περιοχής προϋποθέτει τα ακόλουθα βήματα:

1. Καταγραφή & αξιολόγηση της παρούσας κατάστασης του τουρισμού
2. Παρατήρηση της συμπεριφοράς της κοινωνίας απέναντι στην ανάπτυξη του τουρισμού
3. Αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης στην οποία βρίσκεται η τοπική κοινωνία
4. Αξιολόγηση της φέρουσας ικανότητας της περιοχής αυτής

Το όργανο το οποίο κρίνεται ως το καταλληλότερο για να προβεί στην έρευνα αυτή είναι ο διαχειριστικός φορέας της περιοχής, εφόσον υπάρχει και στην περίπτωση που δεν υπάρχει κρίνεται απαραίτητο να δημιουργηθεί, καθώς είναι αδύνατο για μια περιοχή να αναπτυχθεί τουριστικά χωρίς την παρουσία κάποιου φορέα που θα την συντονίζει σε όλους τους τομείς.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Μελέτη Περίπτωσης

ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΑΡΚΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Β' ΜΕΡΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πτυχιακή Εργασία

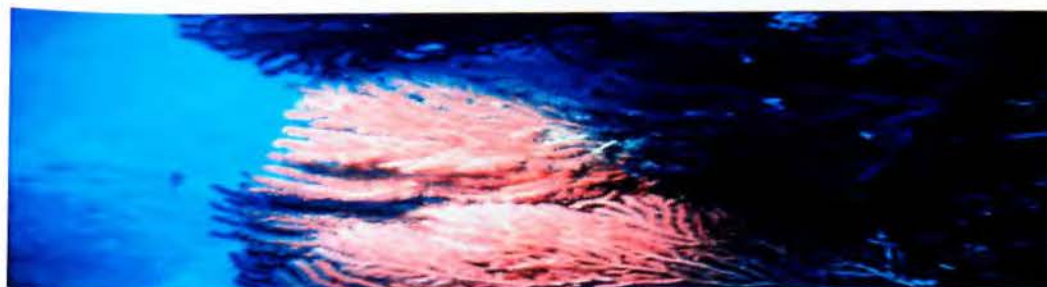
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11^ο

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ-ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΑΡΚΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εισαγωγή στα θαλάσσια πάρκα

Η πρώτη κίνηση της Ελλάδας να καθιερώσει ένα καθεστώς ειδικής προστασίας για περιοχές οι οποίες αναγνωρίζονται για το ειδικό οικολογικό τους ενδιαφέρον, έγινε το 1937. Έκτοτε, η στρατηγική που ακολουθήθηκε περιελάμβανε τα ακόλουθα:

- * Απόλυτη προστασία των περιοχών
- * Αποκλεισμός των ανθρώπινων δραστηριοτήτων
- * Ενσωμάτωση της περιοχής στον περιβάλλοντα χώρο και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων για αειφορική χρήση

Από την παραπάνω διαδικασία προέκυψε η αναγνώριση αλλά και η θεσμοθέτηση των διατηρητέων μνημείων της φύσης, τα οποία σήμερα φτάνουν τα 51 σε αριθμό, με συνολική έκταση 16.840 εκτάρια.

Τα διατηρητέα μνημεία της φύσης διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

■ **Θαλάσσια Πάρκα**

Η Ελλάδα διατηρεί δύο θαλάσσια πάρκα υπό θεσμοθετημένη προστασία.

■ **Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας**

Η Ελλάδα αναγνωρίζει επίσημα 10 υγρότοπους οι οποίοι περιλαμβάνονται στη Διεθνή Σύμβαση Ramsar (1971).

■ **Περιοχές Προστασίας**

Η Ελλάδα διατηρεί 359 περιοχές βιότοπων, οι οποίες περιλαμβάνονται στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000, σύμφωνα με την κοινοτική οδηγία 92/43/εοκ.

Α' ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ (CASE STUDY) - ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ

11.1 Αλόνησος

Στο Βορειοδυτικό Αιγαίο συναντάμε τις Βόρειες Σποράδες, ένα σύμπλεγμα νησιών σε μία περιοχή όπου το (94%) καλύπτεται από θάλασσα και τα μόνα κατοικημένα τμήματά της είναι τα νησιά Σκόπελος και Αλόνησος. Γεωλογικά η περιοχή χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα πλούσια σε ασβεστολιθικά πετρώματα.

Από τα δύο προαναφερόμενα νησιά, αυτό που συνδέεται άμεσα με τον θεσμό των προστατευόμενων περιοχών είναι η Αλόνησος. Η Αλόνησος, χαρακτηρίζεται ως το καταπράσινο, γραφικό, πευκοφυτεμένο νησί που δεσπόζει στο σύμπλεγμα των Βορείων Σποράδων.

Στο νησί κατοικούν 2.000 μόνιμοι κάτοικοι, εκ των οποίων το μεγαλύτερο ποσοστό βιοπορίζεται μέσω του ψαρέματος και ένα μικρότερο ποσοστό από τις καλλιέργειες, την κτηνοτροφία, την αλιεία και προσφάτως με τον τουρισμό.

Η Αλόνησος, ενώ δεν καταλέγεται ανάμεσα στα πιο δημοφιλή τουριστικά μέρη, αυτό που προσελκύει όλο και περισσότερους επισκέπτες είναι το ξηρό και υγιεινό κλίμα της, η καθαρή θάλασσα και ο συνδυασμός του πεύκου με τα αρωματικά φυτά που κατακλύζουν το νησί και μαγεύουν τις αισθήσεις των επισκεπτών.

11.2 Η ιδιόμορφη φύση της Αλοννήσου

Η Αλόννησος, αναγνωρίζεται ως μια περιοχή με ιδιαίτερη μορφολογία, η οποία αποτελεί ιδανικό καταφύγιο για είδη που απειλούνται με εξαφάνιση καθώς διαθέτει άριστο φυσικό περιβάλλον και ελάχιστη ανθρώπινη επιρροή λόγω της απομονωμένης γεωγραφικής της θέσης.

Χλωρίδα: όλα τα νησιά στην περιοχή καλύπτονται στο μεγαλύτερο μέρος τους από δάση κωνοφόρων.

Πανίδα: είναι ένας βιότοπος που φιλοξενεί είδη ψαριών, πτηνών, ερπετών και θαλασσινών εκ των οποίων την μεγαλύτερη προσοχή αποσπά η μεσογειακή φώκια *monachusmonachus*.

Η γύρω περιοχή αποτελείται από κατοικημένα και ακατοίκητα νησιά, το καθένα με την δική του ιστορία και μορφολογία. Ακολουθεί μία συνοπτική περιγραφή του κάθε νησιού:

ΠΑΤΗΤΗΡΙ

Είναι η μεγαλύτερη κοινότητα και βρίσκεται στον λιμένα της Αλοννήσου. Το όνομα του προέρχεται από την απασχόληση των ντόπιων τα παλαιότερα χρόνια με την παραγωγή κόκκινου κρασιού. Είναι άκρως τουριστική περιοχή και από αυτήν ξεκινούν εκδρομές με τουριστικά σκάφη με προορισμό τα νησιά της επιτρεπόμενης ζώνης Α. Παράλληλα, μια τοποθεσία φιλόξενη για τους επισκέπτες είναι η Στενή Βάλα που βρίσκεται στο βορειοανατολικό τμήμα της Αλοννήσου.

ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ

Ένα επίπεδο νησί με αρχαιολογικά ευρήματα, εκ των οποίων ένα αρχαίο ναυάγιο που εντοπίστηκε πρόσφατα.

ΚΥΡΑ ΠΑΝΑΓΙΑ

Ένα νησί με κόλπους που αποτελούν ασφαλή φυσικά καταφύγια για την πανίδα που διαμένει σε αυτό.

ΓΙΟΥΡΑ

Ανακηρύχθηκε ως «Περιοχή Προστασίας της Φύσης» καθώς οι βιότοποι του νησιού είναι τα καταφύγια της μεσογειακής φώκιας.

ΨΑΘΟΥΡΑ

Ένα νησί που υπήρξε παλαιότερα ηφαίστειο και σήμερα φιλοξενεί τα πιο σπάνια είδη χλωρίδας σε σύγκριση με τα υπόλοιπα νησιά.

ΠΗΠΕΡΙ

Είναι ο πυρήνας του Θαλάσσιου Πάρκου και βρίσκεται υπό καθεστώς αυστηρής προστασίας, επειδή εκεί βρίσκεται ο σημαντικότερος βιότοπος της μεσογειακής φώκιας.

ΣΚΑΤΖΟΥΡΑ

Ένα νησί που φημιζόταν για την μοναστική του δραστηριότητα, κάτι που δεν συνεχίζεται και στη σημερινή εποχή.

Μετά από την πραγματοποίηση ερευνών στην περιοχή της Αλοννήσου, οι ερευνητές πιστεύουν ότι κάποτε η Αλόνησος, η Θεσσαλία και οι Σποράδες αποτελούσαν ενιαία γη. Με την πάροδο του χρόνου, η Αλόνησος βίωσε καταστροφές και ερήμωση αλλά σήμερα είναι ένας ιδιαίτερος προορισμός που προσφέρει στον επισκέπτη περιβαλλοντική παιδεία.

11.3 Το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου & Βορείων Σποράδων

Το Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου & Βορείων Σποράδων (Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ), αποτελεί το πρώτο θαλάσσιο πάρκο που ιδρύεται στη χώρα μας τον Μάιο του 1992 με έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος και είναι το μεγαλύτερο που υπάρχει σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Με την πάροδο 11 χρόνων, τον Ιούνιο του 2003 μετά από Κοινή Υπουργική Απόφαση (Υ.Π.Ε.ΧΩ.ΔΕ, Υπ.Γεωργίας, Υπ.Εμπορικής Ναυτιλίας & Υπ. Ανάπτυξης), τίθεται ένα διαχειριστικό πλαίσιο και προκειμένου να πραγματοποιηθεί δημιουργείται ο Φορέας Διαχείρισης του Πάρκου.

Το γεγονός ότι η περιοχή χαρακτηρίστηκε ως θαλάσσιο πάρκο δεν θα έπρεπε να οδηγήσει σε απαγόρευση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων σε αυτή αλλά ούτε και τον αποκλεισμό της οικονομικής ανάπτυξής της.

Η έκταση του πάρκου φτάνει περίπου τα 2.200 km² περιλαμβάνει τη νήσο Αλόννησο, 6 μικρότερα νησιά (Περιστέρα, Κυρά Παναγιά, Ψαθούρα, Πιπέρι, Σκατζούρα και Γιούρα) καθώς και 22 βραχονησίδες.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην περιοχή υπάρχουν ευρήματα από την Προϊστορική, την Κλασική και την Βυζαντινή περιοχή, τα οποία προκαλούν το ενδιαφέρον των επισκεπτών σε συνδυασμό με την φύση και την φιλοξενία των κατοίκων που προσφέρει το νησί.

Σήμερα, η Αλόννησος και τα υπόλοιπα νησιά που αποτελούν αυτό το σύμπλεγμα μέσω της διατήρησης του πάρκου, αναγνωρίζεται ως υπόδειγμα για την οργάνωση επικείμενων θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών.

11.4 ΟΦορέας Διαχείρισης του Πάρκου

Το Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ είναι ένα οικοσύστημα με πλούσια βιοποικιλότητα το οποίο αποτελείται από θαλάσσιες και χερσαίες εκτάσεις. Το Πάρκο βρίσκεται υπό νομοθετικό καθεστώς σύμφωνα με την κοινή Υπουργική Απόφαση με αριθμό φύλλου 621/23537/2003.

Ο Φορέας Διαχείρισης του Πάρκου, χρηματοδοτείται μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Περιβάλλον» (ΕΠΠΕΡ) και επίσημα το 2007 στελεχώνεται με 11 άτομα που αποτελούν το επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό. Παράλληλα, μέσω του προγράμματος «Περιβάλλον», ο φορέας διαχείρισης ενσωματώνει στα εργαλεία του δύο σκάφη περιπολίας, με σκοπό να επιτευχθεί η έρευνα και η φύλαξη της περιοχής.

Η περιοχή στην οποία βρίσκεται το Πάρκο, χωρίζεται σε δύο βασικές ζώνες προστασίας:

► ΖΩΝΗ Α

Σε αυτή την περιοχή ο βαθμός προστασίας είναι ιδιαίτερα αυξημένος και παράλληλα απαγορευτικός για δραστηριότητες όπως το κυνήγι, η αλιεία (επαγγελματική – ερασιτεχνική), η χρήση φωτιάς και η χρήση φωτιάς αλλά έστω και για μια απλή επίσκεψη απαιτείται η παροχή ειδικής άδεια από τον φορέα διαχείρισης. Η εφαρμογή των ρυθμίσεων γίνεται πάντα με παράγοντα την κρισιμότητα, την μοναδικότητα και την φυσικότητα της περιοχής.

► ΖΩΝΗ Β

Είναι η κατοικήσιμη περιοχή του Πάρκου και δεν τίθεται σε ιδιαίτερους περιορισμούς, εκτός από την απαγόρευση της ελεύθερης κατασκήνωσης και την χρήση φωτιάς.

Υπό την εποπτεία του φορέα διαχείρισης αλλά και με τη συνεργασία άλλων εμπλεκόμενων φορέων, στο πάρκο τηρείται καθημερινό πρόγραμμα το οποίο περιλαμβάνει:

- ✓ Παρακολούθηση – επιτήρηση – φύλαξη του πάρκου
- ✓ Ενημέρωση των επισκεπτών
- ✓ Προστασία των φυσικών πόρων
- ✓ Έρευνα

Μέσω της περιπολίας που εφαρμόζεται γύρω από την περιοχή ο φορέας επιτυγχάνει την καταγραφή της κατάστασης στην οποία βρίσκεται το περιβάλλον αλλά και τον έλεγχο των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται.

Οι βασικοί στόχοι του Φορέα

Ο φορέας έχει εξασφαλίσει για το Πάρκο το απαραίτητο προσωπικό, έτσι ώστε να παρέχεται στους επισκέπτες η απαραίτητη πληροφόρηση. Οι πληροφορίες που μεταφέρει αλλά και συλλέγει το προσωπικό του Πάρκου είναι άκρως σημαντικές καθώς χρησιμοποιούνται για τους εξής σκοπούς:

- Μέσω της παρατήρησης της σχέσης ανθρώπου (επισκέπτη) και του περιβάλλοντος, αντλούνται πληροφορίες για την φυσική αντίδραση του οικοσυστήματος απέναντι στις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται
- Εντοπίζονται περιοχές που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή
- Ερευνάται η ανθρώπινη συμπεριφορά απέναντι στο περιβάλλον
- Ερευνάται η αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνονται
- Εντοπίζονται αρνητικοί εξωγενείς παράγοντες για το περιβάλλον
- Εντοπίζονται τρόποι να επιτευχθεί οικονομική ανάπτυξη με την ταυτόχρονη τήρηση των αρχών της αειφόρου ανάπτυξης

Για την επίτευξη των παραπάνω όμως, είναι απαραίτητη η συμμετοχή της τοπικής κοινότητας αλλά και των συναρμόδιων φορέων, ώστε να υπάρξει μια συνολική οργανωμένη προσπάθεια συντήρησης του πάρκου.

11.5 Η οργάνωση Mom

Η πρωτοβουλία για τη δημιουργία μιας μη κυβερνητικής οργάνωσης που ως σκοπό λειτουργίας έχει την έρευνα της Μεσογειακής Φώκιας Monachus Monachus, προήλθε από μία ομάδα νέων πτυχιούχων βιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η οργάνωση Mom, ιδρύεται το 1988 και δρα σε τοπικό όσο και εθνικό επίπεδο, πραγματοποιώντας ερευνητικές, ενημερωτικές και εκπαιδευτικές δράσεις. Μέσω της δράσης της επιτυγχάνει τα ακόλουθα:

- ✓ Συμβάλει στην πιστοποίηση της Ελλάδας ως το μέρος που με τον μεγαλύτερο πληθυσμό αναπαραγωγής της μεσογειακής φώκιας.
- ✓ Μεσολαβεί στην ίδρυση του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου & Βόρειων Σποράδων το 1992.
- ✓ Διαπιστώνει την επιβίωση δύο από τους μεγαλύτερους πληθυσμούς της μεσογειακής φώκιας, στο νησιωτικό σύμπλεγμα Κιμόλου – Πολυαίγου
- ✓ Αναγνωρίζεται ως η πρώτη ΜΚΟ που υλοποιεί έργο του 3^{ου} Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.
- ✓ Συμβάλει στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας στις περιοχές όπου δρα.
- ✓ Ενισχύει τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης επιτυγχάνοντας τη συμμετοχή τουλάχιστον 150.000 παιδιών.
- ✓ Προτείνει και υλοποιεί το μοναδικό πρόγραμμα Life-Φύση που εγκρίνεται για την Ελλάδα το 2005.
- ✓ Μέσω προγραμμάτων στήριξης, καταφέρνει την εξάλειψη περιστατικών θανάτωσης της Μεσογειακής Φώκιας για 10 συναπτά έτη.

11.6 Η εφαρμογή συστήματος ελέγχου στην Αλόνησο

Για την επίτευξη ενός ορθού συστήματος ελέγχου στην προστατευόμενη περιοχή της Αλόνησου, ανέλαβε δράση η εταιρεία Mom, η οποία δημιούργησε αρχικά σταθμούς ενημέρωσης στην Αλόνησο και τη Σκιάθο και στη συνέχεια ανέπτυξε ένα σύστημα καταγραφής του αριθμού και του προφίλ των επισκεπτών. Βασικός σκοπός της εταιρείας Mom, με τα ληφθέντα μέτρα ήταν να ευαισθητοποιήσει το κοινό για την προστασία της περιοχής.

Το σύστημα ελέγχου που ανέπτυξε περιλαμβάνει:

- Καταγραφή της κίνησης των σκαφών
- Καταγραφή των παραβάσεων από τουριστικά και αλιευτικά σκάφη
- Ενημέρωση και καθοδήγηση των πληρωμάτων
- Επιβολή προστίμων στους παραβάτες σε συνεργασίες με τις τοπικές διοικητικές αρχές
- Ένορκη κατάθεση
- Παράσταση των στελεχών της οργάνωσης ως μαρτύρων κατηγορίας

Το παραπάνω σύστημα, αποτελεί σήμερα ένα παράδειγμα άριστης πρακτικής το οποίο είναι άξιο να εφαρμοστεί και σε άλλες προστατευόμενες περιοχές προσαρμοσμένο στις ανάγκες τους.

Βέβαια, συμπερασματικά θα μπορούσαμε να κρίνουμε την εφαρμογή του συστήματος αυτού ως σχετικά εύκολη λόγω δύο βασικών παραγόντων:

- 1) Το γεγονός ότι ο πυρήνας του πάρκου βρίσκεται σε μακρινή απόσταση από την κύρια τουριστική δραστηριότητα.
- 2) Η πιθανή απειλή για την περιοχή προέρχεται από μία δραστηριότητα, κάτι το οποίο μπορεί να θεωρηθεί βατό σε επίπεδο ελέγχου.

11.7 LIFE/ ΦΥΣΗ – Ελλάδα (Μεσογειακή Φώκια)

Στο πλαίσιο του δικτύου Natura 2000 περί προστατευόμενων περιοχών, το 1992 δημιουργείται ένα πρόγραμμα με την ονομασία Life-Φύση το οποίο αποσκοπεί στην προστασία των ειδών και των οικοτόπων υπό εξαφάνιση. Για την επίτευξη του στόχου θα πραγματοποιηθούν έργα αποκατάστασης των περιοχών Natura 2000 και θα προχωρήσει η εφαρμογή σχεδίου μακροπρόθεσμης διαχείρισης.

Στην Ελλάδα, το έργο γίνεται με την απόλυτη συμμετοχή της εταιρείας MOM (Μελέτη και Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας), αφού το έργο σκοπεύει να εξαλείψει την απειλή που επικρατεί για το είδος εξαιτίας των αλιευτικών. Η δράση που σχεδιάζει το πρόγραμμα Life-Φύση είναι να απομακρύνει τις φώκιες από τις περιοχές που караδοκούν τα αλιευτικά, με την χρήση ειδικών ηχητικών συσκευών και παράλληλα να ερευνήσει τις διατροφικές συνήθειες της φώκιας με σκοπό την αναβάθμιση της ζωής τους.

Β' ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ (CASE STUDY) - ΖΑΚΥΝΘΟΣ

11.8 Ζάκυνθος – Χελώνες *Caretta Caretta*

Στη Ζάκυνθο και πιο συγκεκριμένα ο κόλπος του Λαγανά, είναι ο μεγαλύτερος βιότοπος αναπαραγωγής της χελώνας *Caretta Caretta* στη Μεσόγειο, όπου συνολικά συναντάμε 900-1800 φωλιές. Στην Ζάκυνθο παράλληλα αναγνωρίζονται ως βιότοποι της χελώνας οι παραλίες: Μαραθονήσι, Καλαμάκι, Σεκάνια, Δάφνη και ο Γέρακας.

Από το 1980, παρατηρείται πως οι βιότοποι αυτοί λόγω της εξάπλωσης του τουρισμού στην γύρω περιοχή. Οι θαλάσσιες χελώνες *Caretta Caretta* επισκέπτονται κάθε Άνοιξη τον κόλπο και η διαδικασία γέννησης διαρκεί από τέλη Μαΐου μέχρι τέλη Αυγούστου. Η διαδικασία γίνεται κατά τη διάρκεια της νύχτας, όπου η χελώνα δημιουργεί ένα λάκκο στην παραλία με σκοπό να εναποθέσει τα αυγά της. Γεννάει κατά μέσο όρο 120 αυγά και η διαδικασία γέννησης επαναλαμβάνεται 3 με 4 φορές. Στη συνέχεια, τοποθετούνται ειδικά κλουβιά με σκοπό να προστατέψουν τα αυγά μετά την πάροδο 40-60 ημερών, ξεπροβάλλουν τα χελωνάκια, των οποίων ο αριθμός φτάνει το πολύ 70% των αυγών.

Χαρακτηριστικό της χελώνας αποτελεί η ιδιαίτερη συνδεσιμότητά της με τον τόπο γέννησής της, αφού όταν η ίδια βρεθεί στην αναπαραγωγική ηλικία, δηλαδή 25-30 ετών, τότε επιλέγει να γεννήσει στον ίδιο τόπο.

Το είδος χελώνας *CarettaCaretta*, συγκαταλέγεται στα 7 που αναγνωρίζονται σήμερα στον πλανήτη μας. Τα κοινά σημεία σε όλα τα είδη είναι αρχικά ο τρόπος ζωής, καθώς μετακινούνται σε διάφορους οικοτόπους και ξεκινούν τη ζωή τους σε αμμώδεις παραλίες. Το συγκεκριμένο είδος ξεχωρίζει για το μεγάλο μέγεθός της (90 κιλά & 1 μέτρο μήκος κατά μέσο όρο) και από το καφέ & κόκκινο χρώμα στις κεράτινες πλάκες. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ανά χίλιες γεννήσεις, επιζεί και ενηλικιώνεται μόνο ένα χελωνάκι. Οι περιοχές στις οποίες την συναντάμε είναι:

- ✚ **Η.Π.Α**
- ✚ **Νότια Αφρική**
- ✚ **Αυστραλία**
- ✚ **Ελλάδα:** Σεκάνια – Λαγανά, Κυπαρισσιακός κόλπος, Λακωνικός κόλπος, Ρέθυμνο, Χανιά

Αιτίες μη επιβίωσης του είδους:

1. Υποβάθμιση – καταστροφή των βιότοπων εξαιτίας της άναρχης τουριστικής ανάπτυξης
2. Χρήση ακατάλληλου αλιευτικού εξοπλισμού στην περιοχή
3. Ρύπανση του περιβάλλοντος από προϊόντα πετρελαίου – χημικές ουσίες και απορρίμματα
4. Τραυματισμός από ταχύπλοα σκάφη που πλέουν στην κοντινή περιοχή

11.9 Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου

Τον Δεκέμβριο του 1999, μέσω προεδρικού διατάγματος, ιδρύεται το Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Ζακύνθου (ΕΘΠΖ). Το πάρκο αποτελεί το 1^ο στην Ελλάδα το οποίο διοικείται από Φορέα Διαχείρισης, βέβαια το παράδειγμα ακολούθησε και το πάρκο της Αλοννήσου αλλά είναι πολλές ακόμα οι προστατευόμενες περιοχές στην Ελλάδα που θα έπρεπε να διοικούνται από έναν φορέα διαχείρισης.

11.100 Φορέας Διαχείρισης του Πάρκου

Η Ζάκυνθος, είναι μία προστατευόμενη περιοχή η οποία παράλληλα παρουσιάζεται ως μία περιοχή με έντονη τουριστική δραστηριότητα, αφού κάθε χρόνο φιλοξενεί 600.000 επισκέπτες.

Με σκοπό να περιοριστεί ο βαθμός επιρροής της τουριστικής δραστηριότητας στην περιοχή, το 2000 ιδρύεται ο Φορέας Διαχείρισης ο οποίος ακολουθεί την ακόλουθη στρατηγική:

1. Ελέγχει και ενημερώνει τις αρμόδιες αρχές για τυχόν παρανομίες
2. Συντάσει προδιαγραφές για τη λειτουργία των τουριστικών επιχειρήσεων
3. Προωθεί προγράμματα πιστοποίησης υποδομών και υπηρεσιών
4. Υποστηρίζει την υιοθέτηση κωδικών ορθής πρακτικής
5. Σε συνεργασία με το υποκατάστημα του τουριστικού πρακτορείου TUIHellasστη Ζάκυνθο, το οποίο πραγματοποιεί οργανωμένα πακέτα για γκρουπ, τηρεί τον κώδικα ορθής συμπεριφοράς ως προς το περιβάλλον
6. Εντάσσει το Εθνικό Πάρκο στο EurobankFederation, ένα ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών που λειτουργεί ως σύστημα πιστοποίησης για τήρηση περιβαλλοντικών προδιαγραφών στον τουρισμό
7. Ενημερώνει και ευαισθητοποιεί τους τουρίστες μέσω της ανάπτυξης δραστηριοτήτων
8. Διερευνά τη δυνατότητα συνδυασμού των οικοτουριστικών εμπειριών στους επισκέπτες, με τρόπο ασφαλή για ασφαλή για τον πληθυσμό της χελώνας και με σήμα πιστοποίησης

11.11 Η στάση της τοπικής κοινωνίας για την ίδρυση του Πάρκου

Στα χρόνια που μεσολάβησαν από την ίδρυση Εθνικού Πάρκου μέχρι και πρόσφατα, η μη κυβερνητική οργάνωση WWF Ελλάς, μέσω της συμμετοχής της στην διατήρηση της προστατευόμενης περιοχής της Ζακύνθου, είχε την ευκαιρία να παρατηρήσει την εξέλιξη της αποδοχής της τοπικής κοινωνίας.

Αρχικά η τοπική κοινωνία αν και γνώριζε πως θα ιδρυθεί το Εθνικό Πάρκο, κατά γενική ομολογία μειονεκτούσε στην σωστή αντίληψη των υφιστάμενων νομοθετικών διατάξεων.

Ακριβώς επειδή η περιοχή προστασίας τύχαινε να είναι παράλληλα και η πλέον τουριστική περιοχή, αύξανε ιδιαίτερα το βαθμό δυσκολίας για την επίτευξη μιας ισορροπίας ανάμεσα σε τουριστικές δραστηριότητες και την προστασία του περιβάλλοντος.

Με την πάροδο τριών χρόνων από την ίδρυση του πάρκου, το κλίμα άρχισε να γίνεται θετικό. Πρωταρχικό ρόλο σε αυτή την ανατροπή έπαιξε το γεγονός ότι συστάθηκε τοπική εθελοντική ομάδα και φυσικά η δυναμική παρουσία του επιστημονικού φορέα που προσέφερε την αίσθηση ασφάλειας στην τοπική κοινωνία.

Η αρχικά αρνητική στάση των ντόπιων αποδίδεται στην έλλειψη περιβαλλοντικής παιδείας και ευαισθητοποίησης, ένα φαινόμενο που παρατηρείται γενικότερα στην Ελλάδα.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, οι εμπλεκόμενοι φορείς έκαναν αισθητή την παρουσία τους με αρκετές δημιουργικές δράσεις, όπως:

- ▶ Η εμπλοκή της τοπικής κινηματογραφικής λέσχης στο φεστιβάλ Ecocinema.
- ▶ Η συμβολή του κληρονομικού συλλόγου που οργάνωσε περιπολίες με σκοπό να αποτρέψει το παράνομο κυνήγι.

11.12Η εφαρμογή συστήματος ελέγχου στην Ζάκυνθο

Ο φορέας διαχείρισης του Ε.Θ.Π.Ζ παρατηρώντας την υπερβολική χρήση ομπρελών κατά μήκος της παραλίας εντός της προστατευόμενης περιοχής έλαβε το εξής μέτρο:

Όρισε ως παρατηρητές τον φύλακα και τον επιτηρητή του Πάρκου, προκειμένου να καταγράφουν τον αριθμό των ομπρελών και στη συνέχεια να ενημερώνουν την Κτηματική ώστε να επιβάλει πρόστιμα στους παραβάτες.

Στη συνέχεια, σε συνεργασία με το λιμεναρχείο είχε υπό την εποπτεία του την θαλάσσια ζώνη όπου πραγματοποιούσε περιπολίες με τη χρήση, ώστε να διαπιστώσει αν υπήρξε υπέρβαση των επιτρεπόμενων ορίων ταχύτητας από τα τουριστικά σκάφη που διέσχιζαν την περιοχή.

11.13 GREENPEACE – Πρόταση για θαλάσσια καταφύγια

Μία νέα πρόταση προκύπτει μετά από έρευνα που διεξήγαγε η Greenpeace. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, τα θαλάσσια είδη προς εξαφάνιση έχουν αρκετές πιθανότητες να προστατευθούν απόλυτα υπό καθεστώς θαλάσσιων καταφυγίων.

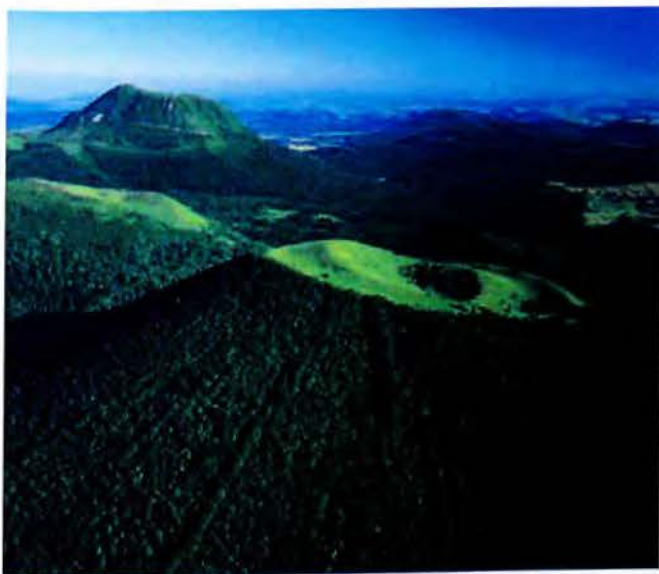
Μετά την έκθεση με το όνομα «Μεσόγειος, Καταφύγιο ζωής» φαίνεται πως αν δημιουργηθεί ένα δίκτυο θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, το οποίο να καλύπτει το 40% της έκτασης της Μεσογείου, τότε το 9% της παγκόσμιας θαλάσσιας βιοποικιλότητας που φιλοξενείται σε αυτή θα έχει καλές πιθανότητες να αυξήσει την ποικιλία και την ποσότητα των ειδών. Εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι στην περιοχή θα υπάρξει προσοδοφόρα αλιεία, θα αναπτυχθούν αξιόλογες έρευνες και φυσικά θα ανθίσει η οικονομία. Σε εθνικό επίπεδο, η προσοχή εστιάζεται στο Αιγαίο και το Ιόνιο πέλαγος.

Γ' ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ (CASE STUDY) - FUTOURISM

11.14 Το Πρόγραμμα Futourism

Στις 22 Ιουνίου 2006, ιδρύεται επίσημα το πρόγραμμα Futourism, το οποίο θα υλοποιηθεί κατ'επιλογήν από κάποιες χώρες της Ευρώπης, οι οποίες θα έχουν σκοπό να αναπτύξουν παράλληλα με τον τουρισμό τις βασικές αρχές που διέπουν την βιώσιμη ανάπτυξη.

Κάθε συνεργαζόμενη χώρα, θα πρέπει να προσδιορίσει το θεματικό περιεχόμενο στο οποίο θα εστιάσει και συνάμα θα δώσει ένα όνομα στο πρόγραμμα που θα ακολουθήσει, το οποίο όνομα καλείται να περιγράψει τον βασικό στόχο του προγράμματος.

Στην Ελλάδα, το πρόγραμμα αναπτύχθηκε από το πανεπιστήμιο της Θεσσαλίας με θέμα το **“Parkomotion”** μέσω του οποίου θα ακολουθήσει μια στρατηγική με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη σε προστατευόμενες περιοχές, όπως τα εθνικά πάρκα.

Το πρόγραμμα Futurism υλοποιείται ταυτόχρονα από τις παρακάτω χώρες:

- Μάλτα
- Ιρλανδία
- Σλοβενία
- Γαλλία

Όλες οι χώρες ασχολούνται με θέματα που συνδέονται άμεσα με την τουριστική ανάπτυξη και παράλληλα έχουν σκοπό να βελτιώσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους, αλλά και να προωθήσουν το προϊόν τους.

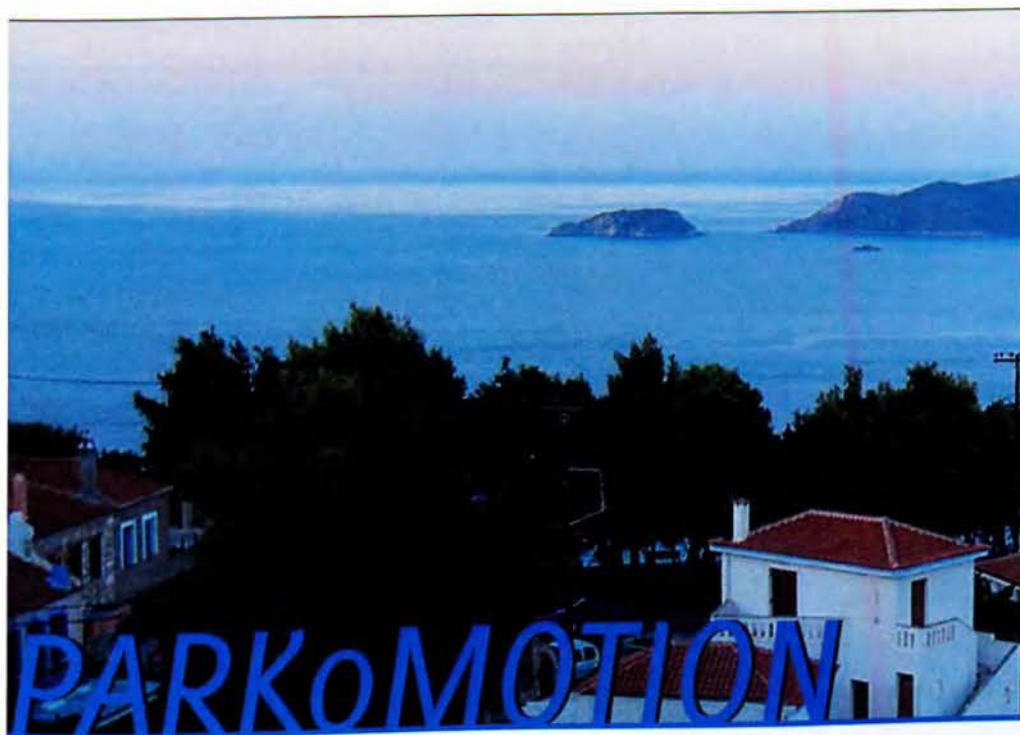

PARKoMOTION

PARKoMOTION Thessaly, Greece

11.15 PARKoMOTION - Θεσσαλία

Η Θεσσαλία είναι μια περιοχή με πλεονεκτική γεωγραφική θέση και αποτελείται από τοποθεσίες με αξιοσημείωτη χλωρίδα και πανίδα. Αυτές οι περιοχές εκτός από τον σημαντικό ρόλο που παίζουν στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, είναι ταυτόχρονα χώροι ικανοί να φιλοξενήσουν τουριστικές δραστηριότητες, οι οποίες με την σειρά τους θα συμβάλουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Βέβαια, οι νόμοι που διέπουν τις περιοχές αυτές δεν αφήνουν πολλά περιθώρια τουριστικής ανάπτυξης.

Μέσω του προγράμματος “**Parkomotion**” τα βήματα που θα ακολουθούνται είναι τα εξής:

- ⊗ Ανάπτυξη στρατηγικής προώθησης
- ⊗ Δημιουργία νέων προϊόντων τουρισμού
- ⊗ Δημιουργία προωθητικών μέσων (όπως λογότυπα)
- ⊗ Ενθάρρυνση των διαχειριστών των προστατευόμενων περιοχών για τη χρήση καλύτερων μεθόδων για την προστασία του περιβάλλοντος.

Άλλη μία περιοχή της Ελλάδας στην οποία εφαρμόζουν το πρόγραμμα είναι και η Αλόνησος, η οποία αναπτύσσει δραστηριότητες στο εθνικό της πάρκο και παράλληλα έχει την ευκαιρία να εκμεταλλευθεί την φυσική της κληρονομιά. Οι κάτοικοί της δηλώνουν πως το πρόγραμμα αποτελεί ένα άριστο εργαλείο διαχείρισης της βιώσιμης ανάπτυξης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κάνοντας μια ανασκόπηση στην ευρεία διάσταση των προστατευόμενων περιοχών στα παραπάνω κεφάλαια, ανακαλύπτουμε ότι είναι περιοχές με ιδιαίτερη ευαισθησία που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή.

Με την ευκαιρία θέσπισης νόμων που θα διέπουν την λειτουργία, τη διαχείριση και κυρίως τη διατήρηση αυτών των περιοχών, ο άνθρωπος είχε ήδη εμπλακεί σε μία νέα ενασχόληση με πρωταρχικό σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος.

Με την πάροδο του χρόνου, διαπιστώθηκε πως για να διατηρηθεί μια προστατευόμενη περιοχή θα πρέπει να αποτελείται από δύο ειδών ζώνες προστασίας, δηλαδή αυτές στις οποίες δεν υπάρχουν ανθρώπινες δραστηριότητες και αυτές στις οποίες αναπτύσσονται κάποιες δραστηριότητες. Οποιαδήποτε άλλη ακραία τακτική αποδεικνυόταν λανθασμένη και επέφερε αρνητικά αποτελέσματα, μέχρι και σε σημείο καταστροφής του περιβάλλοντος.

Παράλληλα διαπιστώθηκε ότι για να διατηρηθεί σωστά μια οικολογικά ευαίσθητη περιοχή, θα πρέπει να υπάρχουν οικονομικοί πόροι, από τους οποίους θα προκύπτουν τουλάχιστον τα βασικά έξοδα διατήρησης της περιοχής. Για την δημιουργία μιας πηγής εσόδων, θα πρέπει να αναπτυχθούν στην εκάστοτε περιοχή προσοδοφόρες δραστηριότητες και φυσικά αυτό το χαρακτηριστικό διακρίνει χωρίς αμφιβολία τις τουριστικές δραστηριότητες.

Η ανάπτυξη του τουρισμού, αποτελεί τον πιο κατάλληλο τρόπο για την δημιουργία εσόδων, επειδή όμως η αλόγιστη χρήση του περιβάλλοντος μπορεί να επιφέρει και καταστροφικές συνέπειες, σε αυτή την περίπτωση ο μαζικός τουρισμός είναι σίγουρα απαγορευτικός.

Σαν αποτέλεσμα, η μορφή τουρισμού που ανταποκρίνεται πιστά στις παραπάνω απαιτήσεις είναι αυτή του «Οικοτουρισμού» καθώς παράλληλα με την οικονομική απόδοση που προσφέρει δύναται να συμβάλει στην προστασία του περιβάλλοντος αφού ανατρέπει την καταπάτηση και την υποβάθμιση της βιοποικιλότητας μιας περιοχής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ.-ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛ.-ΤΣΑΚΑΤΟΥΡΑ ΑΛ., **Εναλλακτικές μορφές τουρισμού υπαίθρου**, ΟΕΔΒ, Έκδοση β' 2001 Αθήνα

ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ.Π, «**Μετριάζοντας τις συγκρούσεις ανάμεσα στους ψαράδες και τις φώκιες**», στο Περιβάλλον για τους Ευρωπαίους, Τεύχος 23, Μάρτιος 2006, σελ. 11

ΗΓΟΥΜΕΝΑΚΗΣ Γ. ΝΙΚΟΣ, ΚΡΑΒΑΡΙΤΗΣ Ν. ΚΩΣΤΑΣ, ΛΥΤΡΑΣ Ν. ΠΕΡΙΚΛΗΣ, **Εισαγωγή στον τουρισμό**, εκδόσεις interbooks, Αθήνα 1998

ΚΟΚΚΩΣΗΣ – ΤΣΑΡΤΑΣ, **Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον**, εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα 2001

ΚΟΜΜΙΛΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, **Οικοτουρισμός, Η εναλλακτική προοπτική αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης**, εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα 2001

ΛΥΤΡΑΣ Ν. ΠΕΡΙΚΛΗΣ, **Κοινωνιολογία του τουρισμού**, εκδόσεις interbooks (β' έκδοση), Αθήνα 1998

ΜΟΙΡΑ, Π. – ΜΥΛΩΝΟΠΟΥΛΟΣ, Δ., **Η συμβολή των ΜΚΟ στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη**, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας & Τμήμα Διοίκησης και Διαχείρισης Έργων, Α.Τ.Ε.Ι. Λάρισας, 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο για τη «Διαχείριση Έργων σε Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις», 30/6-1/7/2006, Λάρισα, Πρακτικά Συνεδρίου, επιστ. επιμ. Αφουξενίδης, Α. – Συρακούλης, Κ. εκδ. Προπομπός, Νοέμβριος 2006

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΩΝ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ, **Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού**, εκδόσεις ΕΛΛΗΝ, Αθήνα 2000

ΡΙΓΓΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ, **Αειφορία και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού**, Ηράκλειο 2003

ΥΠΕΠΘ-ΓΕΝΙΚΗΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΝΕΑΣ ΓΕΝΙΑΣ-ΥΠΕΧΩΔΕ, **Οικολογία-Κοινωνία-Εκπαίδευση/Πραγματικότητα και προοπτικές στην Ελλάδα**, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, Αθήνα 1996

ΜΥΛΩΝΟΠΟΥΛΟΣ, Δ. – ΜΟΙΡΑ, Π., **Θαλάσσιος Τουρισμός**, εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2005

ΥΠΕΧΩΔΕ – Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών-Οδηγός Ορθής Πρακτικής (σύμπραξη της wwf), Αθήνα 2003

ΥΠΕΧΩΔΕ – Μέθοδοι Διαχείρισης Οικοτουρισμού/Τουρισμού σε Προστατευόμενες Περιοχές, Αθήνα 2003

ένη

Butler W. Richard & Boyd W. Stephen, **Tourism and National Parks – Issues and Implications**, Wiley John & Sons Ltd, England 2000

Der Umweltschutz hat Zukunft, **weil es ohne Umweltschutz keine Zukunft geben wird**, M.Kloepfer, Umweltrecht, C.H.Beck, Μόναχο, 1998

Fennel D. **Οικοτουρισμός**, (Στ. Καραγιάννης επιμ.) εκδόσεις ΕΛΛΗΝ, Αθήνα 2001 (έκδοση πρωτοτύπου 1999)

Gilpin Alan, **Dictionary of Environment and Sustainable development**, Wiley John & Sons Ltd, England 1996

Ιστότοποι

http://www.benev.gr/pdf/en/_directives/odigia_92-43.pdf

<http://www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300/g1210300/g121030001.html>

<http://www.ornithologiki.gr/org/politiki/ramsar-convention.php>

<http://www.oikipa.gr/index.php?option=com-content&task=view&id=22&Itemid...>

<http://europa.eu/scadplus/leg/el/lrb/128076.html> (σελ.1-4)

http://www.ekby.gr/ekby/el/Natura2000_menu_el.html (σελ.1)

<http://www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300/g121030001.html> (σελ.1)

http://cms.iucn.org/about/union/commissions/wcpa_overview/wcpa_about/index

http://www.unep_wcmc.org/protected(σελ.1-4)

W.D.P.A (Report 2006).Pdf

Philosophical Transaction of the Royal Society B (2005) *published online 28 Feb 2005*

<http://www.alonissos-park.gr/>(παράγραφος οικοσύστημα)

<http://www.visitgreece.gr/pages.php?pageID=815&longID=1>

<http://www.alonissos.gr/gr/articles.asp?p=2003-36>

<http://www.alonissos-park.gr/>(παράγραφος πάρκο)

<http://www.alonissos-park.gr/> (παράγραφος ο φορέας)

<http://www.mom.gr/displayITM1.asp?ITMD=40>

<http://wwwmom.gr/displayITM1.asp?ITMD=42>

<http://www.wwf.gr/index.php?option=content&task=view&id=78>

http://www.nmp-zak.org/site/index.php?option=com_content&task=view&id=42&itemid=87

<http://17gym-perist.attsch.gr/careta.html>

<http://www.nmp-zak.org/site/index.php?option>

<http://www.greenpeace.org/greece/press/118517/483336>(σελ. 1-2)

http://www.futourism.eu/top_menu/Home/tabid/1597/Default.aspx

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Γλωσσάρι Περιβαλλοντικών Όρων

aid	:βοήθεια
agrotourism	:αγροτουρισμός
biodiversity	:βιοποικιλότητα
biological	:βιολογικός
cultural	:πολιτιστικός
conservation	:προστασία, συντήρηση
diversity	:ποικιλία
disposal	:διάθεση
environmental	:περιβαλλοντικός
ecotourism	:οικοτουρισμός
eco – agrotourism	:οικο-αγροτουρισμός
eco-forestry	:οικοδοασία
ecosystem	:οικοσύστημα
generate	:παράγω
habitat	:περιβάλλον
heritage	:κληρονομιά
impact	:επιρροή
livelihoods	:πόροι ζωής
lodge	:κατάλυμα
logging	:υλοτομία
marine	:θαλάσσιος
naturetourism	:τουρισμός φύσης
pollution	:μόλυνση
resources	:πόροι
rural	:αγροτικός
sustainable	:βιώσιμος
waste	:απόβλητα